

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra studií občanské společnosti

Bc. Jana Koubová

**Poskytované služby pro seniory v říčanském
regionu**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.**

Praha 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 15. září 2008

Bc. Jana Koubová

Poděkování

Děkuji panu Doc. Ing. Ladislavu Průšovi, CSc. za odborné vedení diplomové práce, za rady a připomínky, které mi poskytl a všem, kteří přispěli k jejímu dokončení.

Obsah

ABSTRAKT	5
1. ÚVOD	6
2. TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1. Sociální služby v ČR	9
2.1.1. Sociální služby v dokumentech ČR.....	16
2.2. Zákon o sociálních službách	19
2.2.1. Komunitní plánování.....	27
2.3. Územní vymezení	31
2.4. Říčanský region	37
2.5. Péče o seniory	42
2.6. Vybavenost okresů a krajů sociálními službami	45
2.7. Poskytovatelé sociálních služeb	49
2.7.1. Typy organizací poskytující péči seniorům.....	53
2.8. Financování sociálních služeb	59
2.8.1. Financování neziskových organizací.....	60
3. EMPIRICKÁ ČÁST	65
3.1. Zpracování dotazníku	68
3.2. Vyhodnocení výzkumných otázek	79
4. ZÁVĚR	81
LITERATURA	84
SLOVNÍK DŮLEŽITĚJŠÍCH POJMŮ	87
REJSTŘÍK	88
ŽIVOTOPIS	89
PŘÍLOHY	91

ABSTRAKT

V diplomové práci se zaměřuji na problematiku péče o seniory. Zabývám se poskytováním sociálních služeb pro seniory v říčanském regionu. Cílem mé práce je zmapovat tento region z pohledu sociálních služeb. V následujících řádcích se zaobírám Zákonem o sociálních službách, který je nedílnou součástí organizací poskytujících sociální služby, standardy sociálních služeb, pojmy komunitního plánování, samosprávným rozdělením České republiky. Dále poukazuji na problematiku státních a nestátních organizací.

V empirické části následně vycházím z dotazníku, který vyplnili převážně vedoucí pracovníci jednotlivých organizací. Vycházím z dostupných údajů Českého statistického úřadu a poskytnutých informací organizací nacházejících se v regionu. Doložený výzkum se zabývá mapováním zařízeními a jejich využitím, dále poptávkou po tomto typu zařízení ze strany seniorů.

My diploma focuses on the issue of care for senior citizens. I deal with the providing of the social services for senior citizens in Ricany region; the goal of my work is to map the region in question from that perspective. Further below I concentrate on the Social Service Legislation used by all providers of social services, on the quality of provided social services, on the terms of community planning, on the selfgoverning regions of Czech Republic etc. I also focus on the problem of the state and private organisations. My empirical section is based on the questionnaire completed by the leading staff of social service providers and on the accessible data of Czech Department of Statistics as well as on the information obtained from the relevant institutions located within the Ricany region.

The research presented below is dealing with the mapping of the social service facilities, with the level of their utilization as well as with the public demand for these facilities and for their services.

Klíčová slova – senioři, sociální služby, zákon o sociálních službách, kraj, obec, region, správní obvod Říčany, státní a neziskové organizace.

1. ÚVOD

Ve své magisterské práci se zaměřuji na oblast péče o seniory. Naše populace stárne, zvyšuje se počet seniorů připadajících na jednoho obyvatele. Pro dnešní mladé lidi to znamená, že se v budoucnu budou muset postarat o větší procento seniorů, než je tomu v dnešní době. Stát z tohoto důvodu přišel se změnami - se Zákonem o sociálních službách, s reformou v oblasti sociální a zdravotní, avšak řešení otázky života seniorů pokládám stále za nedostatečné. Nynější trend je takový, že nemocní lidé tráví většinu času v nemocnicích a příslušných zařízeních (jedná se o zařízení typu LDN - léčebny dlouhodobě nemocných, domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, ústavy sociální péče a další) a často v těchto zařízeních končí svou životní cestu. Zařízení tohoto typu by jim měla poskytnout dostatečnou podporu a přijatelné podmínky v jejich životě, ba často i v posledních krocích jejich života. V období před 80 lety nebylo zvykem, aby lidé své stáří trávili osamoceni a v cizím prostředí. Bylo běžné, že v jedné místnosti žilo společně více generací a děti přicházeli do úzkého kontaktu s nejrůznějšími životními situacemi, z nichž nebylo možné vydělit ani skutečnost smrti jejich blízkých. Oproti tomu dnes je pro mnoho lidí obtížné představit si, že ve vedlejší místnosti někdo zemře. Naše společnost zřídila zařízení, která jsem již v úvodu zmiňovala, za účelem, aby jedincům trávícím v nich svoji životní etapu usnadnila zvládání každodenních starostí a svým způsobem jim pomohla. Uspokojují však tato zařízení plně potřeby svých klientů?

Průměrná délka života v Evropské unii vzrostla o více než 8 let u mužů a o 7 let u žen v letech 1960 až 2005. Na základě zvyšování délky života a snížení porodnosti dojde v 21. století k demografickému stárnutí.¹ Nad tímto fenoménem se společnost musí zamýšlet a pokusit se hledat možná řešení.

Ve své práci se zaměřuji na specifickou oblast, na říčanský region, kde žiji, a jejím cílem je zmapovat zařízení, která poskytují sociální služby seniorům. Sama pracuji v Domově pro seniory v Říčanech a z tohoto důvodu je mi tato oblast velice blízká. Moje pracovní profese, pozice sociálního pracovníka, mi umožnila strávit hodně času se seniory

---

¹ KREBS, Vojtěch, a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 148

a zároveň s vedením organizace. Měla jsem možnost nahlédnout pod pokličku specifické práce se seniory i zjistit, co kdo v zařízení postrádá.

Seniorem rozumím člověka, který dosáhl hranici stáří 65 let věku. Podle právního systému se jedná o osoby, které dosáhly stanoveného věku odchodu do starobního důchodu a také osoby starší. Ve slovníku cizích slov² je pojem „senior“ vysvětlen jako „ten starší ze dvou“, nebo jako starší či nejstarší člen nějakého společenství, zpravidla požívající zvláštní úcty nebo práv. Můžeme tedy vidět, že pojem senior má vícero vysvětlení a záleží na nás, který pojem si z těchto možností zvolíme.

Organizace zabývající se problematikou seniorů tento pojem chápou jako člověka, který dosáhl hranici šedesát pět let, což je pomyslná hranice stáří. Pojem senior chápou shodně s organizacemi zabývajících se touto problematikou.

Má práce je rozdělena do dvou částí, a to do části teoretické a empirické. V části teoretické se zaměřuji na vysvětlení Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., na specifikum Standardů sociálních služeb a dalšími předpisy souvisejícími s touto problematikou, na komunitní plánování v obcích a ve městech. V empirické části potom na vysvětlení konkrétních výzkumných otázek, které znějí:

- 1) *Kolik je v říčanském regionu státních a nestátních zařízení pečujících o seniory?*
- 2) *Jaké služby tato zařízení seniorům poskytují?*
- 3) *Jakou poptávku po zařízeních ze strany seniorů organizace zaznamenávají?*
- 4) *Jak často se zařízení nachází ve stejné oblasti jako místo trvalého bydliště seniorů využívajících tato zařízení?*

Cílem práce je zmapovat říčanský region, jednu z oblastí Středočeského kraje a poukázat na situaci v počtu zařízení, která se zabývají problematikou seniorů.

---

² KLIMEŠ, Lubomír. *Slovník cizích slov*. 5 vyd. Praha: SPN, 1994, str. 692

Jako metodu pro ověření konkrétních výzkumných otázek jsem zvolila formu dotazníku. Svou práci podložím výzkumem, ve kterém se zaměřím na zařízení poskytující péči seniorům v říčanském regionu. Oslovím domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, charitativní zařízení, komunitní centrum, občanské poradny, a další zařízení poskytující péči seniorům.

Zvolila jsem kvantitativní výzkum a coby metodu sběru dat pak dotazníkové šetření. Následně budu získaná data analyzovat a zaměřím se na podrobné vysvětlení jejich výsledků. Tato data podložím již provedenými výzkumy z Českého statistického úřadu, studiem dokumentů týkajících se říčanského regionu a jeho populace, statistikami jednotlivých zařízení.

Dotazník je standardizovaná technika, která používá striktně jednotné podněty a odpovědi jsou často omezeny na volbu z předem připraveného souboru kategorií. Jedná se tedy často o uzavřené otázky.³ V dotazníku používám převážně otázky uzavřené, což je soubor možných alternativ, ze kterých respondent vybírá vhodnou odpověď.

Dotazník může postihnout veliký počet jedinců při relativně malých nákladech a umožňuje získat rozsáhlé informace v poměrně krátkém čase. Anonymita dotazníku je relativně přesvědčivá, klade však vysoké nároky na ochotu dotazovaného. Mezi nevýhody dotazníku patří nízká návratnost a následná ztráta reprezentativního vzorku.⁴

Techniku sběru dat jsem zvolila z důvodu předpokládaného většího počtu zařízení zabývajících se péčí o seniory, přičemž dotazník je vystavěn tak, abych získala odpovědi na dané výzkumné otázky. Je adresován řediteli zařízení či vedoucímu pracovníkovi do příslušných zařízení.

Výsledky dotazníku zpracuji do tabulek a do grafů a na tomto znázornění se pokusím ukázat odpovědi na výzkumné otázky.

---

³ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2000, s. 126

⁴ Ibid 141

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Sociální služby v ČR

Právní úprava sociálních služeb spadá do rezortu Ministerstva práce a sociálních věcí.

Od počátku devadesátých let byla právní úprava považována za nevyhovující. Z důvodu nastupujícího ekonomického vývoje soustava sociálního zabezpečení nedokázala řešit jednotlivé důsledky této doby. Došlo tak k rozsáhlé transformaci. Systém sociálního zabezpečení byl ve svých základních principech koncipován ve 2. polovině 50. let. V tomto období byly jiné představy o řízení společensko-ekonomických procesů.⁵ V důsledku situace, kdy systém neřešil některé sociální situace a naopak některé řešil duplicitně, došlo k tomu, že nebyly stanoveny stejné podmínky nároku pro muže a ženy, jednotlivé dávky měly konstantní úroveň zpravidla po celou dobu pobírání.⁶ Nebyly vytvořeny podmínky pro rozvoj iniciativy a občanské sociální výpomoci.

Důležitou problematikou při koncipování strategie sociálního zabezpečení je stárnoucí populace.

Společně se scénářem ekonomické reformy byl vypracován v roce 1990 scénář sociální reformy, který nastínil základní kroky transformace.

Vojtěch Krebs v knize „Sociální politika“ uvádí: „Scénář byl pojat spíše jako program ochranný nežli jako program orientovaný cílově, tedy ke komplexnímu zdokonalení celého sociálního systému.“⁷ Scénář pomohl vytvořit vybudování nových sociálních institucí jako jsou úřady práce, instituty sociálního pojištění, valorizační mechanismy.

Transformace měla za úkol vytvořit záchrannou sociální síť, která by chránila obyvatele před dopady ekonomické transformace v zájmu zabezpečení její sociální průchodnosti.⁸ Záchrannou sociální síť vymezuje prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc. jako soubor různých legislativních norem upravujících různá sociálněpolitická opatření, kterými stát garantuje všem občanům určitou minimální úroveň pomoci, v případě, že se ocitnou

---

⁵ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 11

⁶ Ibid 12

⁷ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 96

⁸ PRŮŠA Ladislav.: *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s.: 2007. str. 12

v závažných a státem uznaných nouzových sociálních situacích.⁹ Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. ve své knize „Ekonomie sociálních služeb“ uvádí, že záchranná síť plnila tyto tři funkce:¹⁰

- měla přispívat k vytvoření nových pracovních příležitostí a k urychlenému návratu pracovní síly do ekonomické činnosti;
- měla uchovat po nezbytnou dobu schopnost pracovní síly před jejím novým pracovním uplatněním;
- měla poskytnout sociální zajištění starým a invalidním občanům a těm občanům, pro které předchozí aktivní funkce nebyly účinné.

Smyslem záchranné sociální sítě dle prof. Ing. Vojtěcha Krebse, CSc je: „Záchranná sociální síť má v podstatě zmírňovat nejvyhraněnější sociální dopady jednotlivých postupných kroků transformace ekonomiky. Je výrazem celospolečenské solidarity a zodpovědnosti státu ve vztahu k občanům pro případ, že se ne vlastní vinou dostanou do stavu nouze, případně že jsou ohroženy důležité sociální zájmy občana nebo i státu, společnosti.“¹¹

Společně s výše uvedenou „záchrannou sociální sítí“, která měla opatření koncipovaná v různých oblastech (zaměstnanost, mzdové vývoje, důchodové zabezpečení, ochrana rodin s dětmi, ochrana bydlení, poskytování sociálních služeb – podrobněji viz Průša: 2007), došlo také k tvorbě nových sociálních systémů: systém sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. „Při jejich koncipování se vycházelo z důsledné analýzy toho:

- jakou sociální situaci jednotlivé dávky řeší;
- jakým způsobem jsou dávky v jednotlivých systémech financovány;
- jakým způsobem jsou tyto systémy organizačně zabezpečeny.“¹²

Systém sociálního pojištění¹³ řeší situace, na které se občan může předem připravit tím, že odloží části své dnešní spotřeby na krytí důsledků budoucí nejisté dlouhodobé

⁹ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 97

¹⁰ Ibid 12

¹¹ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 97

¹² PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 13 In PRŮŠA, L. Tři pilíře nového systému, Hospodářské noviny č. 200, 13.10.1993

či krátkodobé sociální situace. Systémy, které jsou dnes provozovány podrobněji viz. Krebs: 2007.

Systém státní sociální podpory¹⁴ řeší situace, které jsou na základě určitého společenského konsensu uznány za zřetele hodné, podrobněji viz. Krebs: 2007.

Systém sociální pomoci „je určen k zabezpečení základních životních potřeb osob v situaci absolutního nedostatku hmotných prostředků a v těchto sociálních situacích, kdy osoby nejsou schopny samy ani s pomocí vlastní rodiny zabezpečovat svoje základní životní potřeby.“¹⁵ Tento systém řeší situace: kdy jsou ohrožena práva občana, kdy se občan nachází v hmotné nouzi, kdy je občan v sociální nouzi a není schopen zabezpečit svoje potřeby vlastními silami.¹⁶ Podrobněji o této problematice viz. Průša: 2007.

Od počátku 90. let byly postupně aplikovány nové principy poskytování sociálních služeb. Tyto principy vycházejí ze systémů evropských zemí:¹⁷

- demonopolizace státní sociální správy;
- decentralizace státní sociální správy
- pluralizace zdrojů pomoci
- demokratizace sociální správy
- změna postavení člověka při poskytování sociálních služeb
- pluralizace forem sociální pomoci
- přiměřenost sociální pomoci sociální potřebě
- personifikace sociální pomoci
- profesionalizaci sociální pomoci.

---

¹³ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 163

¹⁴ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 164

¹⁵ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 18

¹⁶ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 18 In PRŮŠA, L. Možnosti řešení současných disproporcí v oblasti sociálních transferů. Praha: Nadace „Nadání J., M. a Z. Hlávkových“ (Národohospodářský ústav), 2001

¹⁷ PRŮŠA, Ladislav. *Sociální politika v sídlech a regionech, Vybrané otázky*. Praha: VŠE, Fakulta národohospodářská, 1997, str. 47

Další situací, která se musela řešit, bylo - v rámci restitučních nároků na přelomu 80. a 90. let - navrácení objektů, kde do té doby byly uskutečňovány sociální služby. Došlo tedy k nové výstavbě objektů.

II. fáze reformy veřejné správy převedla zřizovatelské funkce sociálních služeb z bývalých okresních úřadů na samosprávné působnosti krajů s tímto zřetelem:¹⁸

- „sociální služby jsou poskytovány v zařízeních, která měla sloužit především lidem v místní lokalitě;
- v těchto zařízeních je umístěno zpravidla pouze minimum občanů obce, města nebo regionu, ve kterém se zařízení nachází a s ohledem na systém financování těchto zařízení zřizovatel musí služby dotovat z vlastních rozpočtů, přičemž domovské obce nemají k těmto občanům žádné povinnosti.“

Kraje dle zákona č. 129/2000 Sb. o krajích měly vymezeny tyto kompetence:

- pečovat v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o komplexní rozvoj, zejména o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče;
- poskytovat dotace z vlastních prostředků občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným právnickým a fyzickým osobám působícím na území kraje v oblasti sociálních služeb;
- poskytovat dotace obcím z rozpočtu kraje a kontrolovat jejich využití.

Obce dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích mají vymezené podobné kompetence jako kraje (podrobněji viz zákon o obcích).

V roce 1994 započala práce na návrzích nového systému sociální pomoci avšak nový zákon byl přijat až v roce 2006.¹⁹

---

¹⁸PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 25 In PRŮŠA L. Možnosti řešení současných disparit v oblasti sociálních transferů. Praha: Nadace „Nadáni J., M. a Z. Hlávkových“ (Národohospodářský ústav), 2001

¹⁹MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.39

Nový systém sociální pomoci přichází s myšlenkou, aby se občan stal součástí systému a stal se tedy aktivním subjektem, který si je vědom svého práva, aby rozhodoval o své situaci a snažil se sám překonat tíživou sociální situaci neoptimálnějším způsobem.²⁰ Během vývoje nového systému došlo ke změně v pojmosloví, kdy se pojem „sociální péče“ nahradil pojmem „sociální pomoc“, stejně jako se toto pojmosloví užívá v zahraničí.²¹ Důležitou roli zde získává prevence vzniku obtížných sociálních situací, jedná se o možnost získat dostupné informace o možnostech, jak těmto situacím předcházet.

Snahou je, aby došlo ke snížení role státu a naopak došlo ke zvýšení odpovědnosti a kompetencí samosprávných obcí při zabezpečení základních životních potřeb pro občany.

Odpovědnost přenesená na občany se uskutečňuje hlavně ve formě „Příspěvku na péči“²², kdy občan má tento příspěvek využít k tomu, aby si obstaral a uhradil sociální služby pro něj nezbytné.

„Pojem sociální služby je v odborné literatuře používán ve dvou úrovních: jako forma sociální pomoci poskytované konáním státní, obecní nebo nestátní instituce ve prospěch jiné osoby nebo jako sociální práce ve prospěch lidí v sociální nouzi.“²³

V novém zákoně o sociálních službách došlo k nové kategorizaci sociálních služeb. Dále došlo ke smluvnímu principu mezi poskytovatelem sociálních služeb a jejich příjemcem, k zavedení systému registrace, ke stanovení určitých předpokladů pro výkon povolání sociálního pracovníka z důvodu standardizování kvality poskytovaných sociálních služeb – podrobněji viz následující kapitola „Zákon o sociálních službách“.

Sociální služby²⁴ mají mít hlavně aktivizační roli a podporovat samostatnost jedinců. Veškeré informace jsou dostupné pro všechny obyvatele, primárně jsou pak informace

---

²⁰ PRŮŠA, Ladislav. *Sociální politika v sídlech a regionech, Vybrané otázky*. Praha: VŠE, Fakulta národohospodářská, 1997, str. 52

²¹ PRŮŠA, Ladislav. *Sociální politika v sídlech a regionech, Vybrané otázky*. Praha: VŠE, Fakulta národohospodářská, 1997, str. 53

²² Zákon č. 108/2006, část 2

²³ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 18 In VÍŠEK, P. Proč je třeba oddělit při poskytování sociální pomoci výkon státní správy os působnosti samosprávy. Sociální politika č. 2/1995

poskytovány jedincům, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci, aby tuto situaci mohli vyřešit sami. V případě, že tyto informace nejsou dostačující, vstupují do dění sociální služby. Sociální služby jsou individualizované pro každého jedince.

Na základě dochovaných historických podkladů se formy sociálních služeb datují již od dob starověku. Postupně pak byly zřizovány útulky pro nemocné a staré občany, také pro sirotky a chudinu. Ve středověku se sociální služby objevily po přijetí křesťanské víry a po zřízení církve.²⁵ Vývoj moderních států přinesl rozličné pohledy na tuto problematiku. Vyvinuly se zde dvě oblasti těchto služeb a to státní a nestátní.

Nestátní služby pomáhají lidem, jejichž způsob života je odmítán širokou veřejností a tito by se tak vyskytovali na pokraji společnosti. „Tato pomoc není placena přímo všemi daňovými poplatníky, ale stát může smluvně tyto činnosti podporovat z daní nebo poskytnout obcím vlastní prostředky formou výnosů u poplatků a daní k financování těchto služeb.“²⁶

Subjekty, které poskytují sociální služby jsou: stát, obec, nestátní organizace.

V následujících řádcích přiblížím funkci státu v poskytování veřejných sociálních služeb, jak ji uvádí Martin Potůček v knize „Křižovatky české sociální reformy“. Funkce státu v poskytování veřejných sociálních služeb se rozvíjejí v rámci obecných funkcí zabezpečovaných státem:²⁷

- tvorba zákonů
- obecný výkon politické vůle dané společností
- výkon soudní moci
- ochrana základních lidských práv a svobod

---

²⁴ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.39

²⁵Ibid.18

²⁶ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 20

²⁷ POTŮČEK, Martin. *Křižovatky české sociální reformy*. 1. vyd. Praha: SLON, 1999, str. 57

Specifické funkce státu veřejných sociálních služeb:²⁸

- koncepční funkce neboli vytvoření základní orientace sociální politiky
- legislativní funkce
- zdrojová funkce (získávání, spravování a rozdělování finančních a dalších prostředků pro realizaci sociální politiky)
- koordinační funkce (podpora výměny informací a vyjednávání mezi jednotlivými aktéry sociální politiky za účelem její harmonizace a zefektivnění)
- implementační funkce (realizace přijatých politik)
- funkce vlastního poskytování veřejných sociálních služeb
- supervizní a kontrolní funkce.

Při realizaci těchto funkcí, je nezbytné aby stát spolupracoval i s dalšími aktéry, míra a rozsahu spolupráce závisí na politické kultuře dané společnosti, na jejím disponibilním bohatství, ale také na jejích kulturních a institucionálních tradicích.

S touto problematikou souvisí rozdělování financí na sociální služby, poskytování péče a další oblasti.

Funkce státu, obcí a nestátních organizací:

- „Stát má vytvářet podmínky pro stabilitu a regulovat sociální klima, tlumit sociální napětí, rozvojem sociálních činností stabilizovat poměry ve společnosti, aby se sociální subjekty mohly plně rozvíjet a vykonávat své cíle.“ Jde o to, aby obyvatelé akceptovali důsledky ekonomické reformy, k tomu má stát k dispozici nástroje právní, institucionální a finanční povahy.²⁹

- Jak je výše uvedeno, smyslem nového sociálního systému je přesouvat role státu na obce a díky tomu na občany. Role obce je důležitá ve zvládnutí rizikových jevů v dané oblasti. Řešení mnoha problémů tak spadá přímo na obce. Obec v zájmu svých občanů vstupuje do kontaktu se státem a dochází k hledání pomoci pro občany.³⁰

---

²⁸ POTŮČEK, Martin. *Křižovatky české sociální reformy*. 1. vyd. Praha: SLON, 1999, str. 57

²⁹ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 20

³⁰ Ibid 20

- Nestátní organizace zaujímají významné místo při poskytování sociálních služeb. Jedná se o fyzické a právnické osoby podnikatelského nebo nepodnikatelského charakteru. Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. rozděluje programy, které organizují tyto subjekty na programy sociálního a podnikatelského charakteru. Programy sociálního charakteru organizují zaměstnavatelé pro své zaměstnance s účelem posílit jejich motivaci, programy podnikatelského charakteru jsou určeny pro občany v sociální nouzi. „Sociální podstata těchto činností spočívá v tom, aby tyto služby byly přístupné všem a mohli si je tak koupit z jiných zdrojů.“³¹

V České republice bylo registrováno k 14. březnu 2003 celkem 55 718 neziskových organizací, z toho – 48 689 občanských sdružení, 4 712 charitativních organizací, 799 nadačních fondů, 491 obecně prospěšných společností a 1 027 nadací.

Problematické státních a nestátních organizací se věnují podrobněji v kapitole č. 5 „Poskytovatelé sociálních služeb“.

„Význam sociálních služeb spočívá v jejich poskytování při řešení situací, kde poskytnutí finančních prostředků neuspokojí potřebu klienta. Tedy sociální služby mohou být poskytovány také soukromoprávními subjekty; sociální služby jsou poskytovány zpravidla za úhradu; soukromoprávním poskytovatelům těchto služeb jsou poskytovány ze strany státu či obce účelové finanční prostředky; stát stanovuje podmínky, ze kterých je možné tyto služby poskytovat.“³²

2.1.1. Sociální služby v dokumentech ČR

*Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*³³ byla zřízena usnesením vlády v březnu 2006. Je stálým poradním orgánem vlády pro otázky týkající se seniorů a stárnutí populace. Její činností je snaha o vytvoření podmínek pro zdravé, aktivní a důstojné stárnutí a stáří

---

³¹ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 21

³² PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 22 In TOMESŠ, I. a kol. *Sociální správa*. Praha: Portál, 2002

³³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2006. *Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*. [online] [cit. 28.8.2008] Dostupné z : <<http://www.mpsv.cz/cs/2897>>.

v České republice, zapojení starších osob do ekonomického a sociálního rozvoje společnosti v kontextu demografického vývoje.

Česká republika jako součást Evropské unie vypracovala *Národní zprávu o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování*.³⁴ Navazuje tak na strategické dokumenty z oblastí sociální ochrany a sociálního začleňování z let 2004 – 2006, na Národní akční plán sociálního začleňování v období 2004 – 2006, na Národní strategickou zprávu o důchodech a Předběžnou zprávu o zdravotní a dlouhodobé péči.

Národní zpráva shrnuje problémy České republiky v oblasti podpory sociální soudržnosti, boje s chudobou a sociálním vyloučením, modernizace důchodového systému a systému zdravotní a dlouhodobé péče. Vytýčuje cíle a nástroje a institucionální mechanismy k jejich úspěšnému řešení. Vychází ze Společných cílů sladěného procesu koordinace politik v oblasti sociálního začleňování a sociální ochrany navržených a schválených na zasedání Rady Evropské unie v březnu 2006 v Bruselu. Evropské komisi byly předloženy tyto dokumenty:

- Národní akční plán sociálního začleňování
- Národní strategická zpráva o důchodech
- Národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče.

Každý z těchto strategických dokumentů má své specifické cíle, propojením těchto cílů v jeden celek dojde k posílení synergických jednotlivých oblastí sociální ochrany a sociálního začleňování. Tyto cíle jsou podrobněji popsány na www.mpsv.cz v Národní zprávě.

Sociálním službám se věnuje Národní akční plán sociálního začleňování a Národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče.

---

³⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2006 *Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2006-2008*. [online] [20.8.2008] Dostupné z : http://www.mpsv.cz/files/clanky/3002/Narodni_zprava_2006-8.pdf.

Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004 – 2006³⁵ vytyčuje tyto priority:

- Posílení integrace osob sociálně vyloučených nebo osob ohrožených sociálním vyloučením, odstranění bariér vstupu a udržení se na trhu práce pro tyto osoby.
- Posílení soudržnosti rodiny a povědomí o její důležitosti, posílení povědomí o mezigenerační solidaritě a o právech dětí.
- Podpora rozhodovacích procesů na lokální a regionální úrovni a rozvoj partnerství v politice sociálního začleňování.

Důležitou podmínkou úspěchu strategie je provázání s hospodářskou politikou státu. Národní akční plán klade důraz na podporu regionů se strukturálními problémy, na podporu zaměstnanosti – vytvoření pracovních míst ale také na odpovídající pracovní podmínky.

K dosažení výše uvedených cílů vytyčuje Česká republika řadu cílů v oblasti sociálních služeb a rodinné politiky, dále jsou vytyčeny cílové skupiny, národní indikátory a jsou vymezeny zdroje pro financování opatření. Některá opatření se vztahují k již schváleným koncepčním materiálům či je dále rozpracovává a konkretizuje.

Národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče – dokument charakterizuje dostupnost, kvalitu a finanční udržitelnost péče. Zabývá se problémy z hlediska nerovnoměrné vybavenosti regionů. Klade důraz na integraci sociálních a zdravotních služeb na lokální, regionální a celostátní úrovni.³⁶

V následující kapitole se zabývám podrobně zákonem o sociálních službách, tedy o podmínkách, za kterých je možné tyto služby poskytovat.

---

³⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2006 *Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2006-2008*. [online] [20.8.2008] Dostupné z : http://www.mpsv.cz/files/clanky/3002/Narodni_zprava_2006-8.pdf.

³⁶ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vydání Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 117

2.2. Zákon o sociálních službách

Roku 1995 předložila vláda Poslanecké sněmovny Parlamentu k projednání návrh zásad zákona o sociální pomoci, ale tento návrh projednáván nebyl. Ministerstvo práce a sociálních věcí mělo vypracovat nový model financování sociálních služeb, který byl vládou schválen v roce 1998. Roku 1999 nastoupila do čela České republiky sociálně demokratická strana a bylo rozhodnuto o jeho přehodnocení.

„Bílá kniha“ v sociálních službách charakterizovala základní principy poskytování sociálních služeb, byla postavena na hlavních vývojových trendech sociálních služeb v evropských zemích, jednalo se o důležitý posun v nové právní úpravě u nás. Mezi hlavní principy, které tato kniha, definuje patří:³⁷

- nezávislost a autonomie pro uživatele služeb
- začlenění a integrace
- respektování potřeb
- partnerství
- kvalita
- rovnost bez diskriminace
- standardy národní, rozhodování na místě

Návrh věcného záměru zákona o sociálních službách vláda projednala na podzim roku 2004, ale samotný zákon byl přijat v roce 2006. Nová právní úprava vstoupila v platnost 1. ledna 2007.³⁸

Zákon č. 108/2006 Sb.³⁹ „upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči,

---

³⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2003 *Bílá kniha v sociálních službách*. [online] [cit 20.8.2008] Dostupné z : <www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf>.

³⁸ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.39

³⁹ Zákon č. 108/2006 Sb, o sociálních službách

podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách. Dále upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, pokud vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve školách a školských zařízeních, ve zdravotnických zařízeních, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v azylových zařízeních.“

Takto zní základní ustanovení, které definuje předmět úpravy zákona. Ve své práci se zaměřím na výklad zákona z pohledu Domovů pro seniory a sociálních služeb, jejichž cílovou skupinou jsou senioři.

Pro bližší orientaci v zákoně zde poukáži na základní zásady, které zákon předkládá takto: „Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejímu předcházení. Rozsah a forma podpory musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důstojně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.“⁴⁰

Zařízení, která poskytují sociální službu ať se jedná o zařízení neziskové, státní či soukromé musí tento zákon dodržovat a řídit se jím.

Státní správu vykonává Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, úřady práce.

---

⁴⁰ Zákon 108/2006, §2

Poskytovatelé sociálních služeb jsou při splnění podmínek stanovených zákonem územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby a ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu.

Sociální služby dle zákona zahrnují:⁴¹

1. sociální poradenství
2. služby sociální péče
3. služby sociální prevence

Formy poskytování sociálních služeb jsou tyto:⁴²

- *sociální služby* jako služby pobytové, ambulantní, terénní
- *pobytové služby* nabízejí ubytování v zařízeních sociální péče
- za *ambulantními službami* osoba dochází či je do zařízení dopravována, nejedná se tedy o možnost ubytování
- *terénní služby* jsou poskytovány jedincům v jejich přirozeném prostředí.

Pro snazší orientaci v zařízeních poskytujících sociální služby jednotlivá zařízení vyjmenují. Jedná se o zařízení, která své služby poskytují jak dětem, dospělým, tak i seniorům a dalším. Zařízeními, která se v říčanském regionu vyskytují, se budu později zabývat podrobněji v empirické části.

Pro poskytování sociálních služeb se zřizují tato zařízení sociálních služeb:⁴³ centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, azylové domy, domy na půl cesty, zařízení pro krizovou pomoc, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, nízkoprahová denní centra, noclehárny, terapeutické komunity, sociální poradny, sociálně terapeutické dílny, centra sociálně rehabilitačních služeb, pracoviště rané péče.

---

⁴¹ Zákon 108/2006, §32

⁴² Zákon 108/2006, §33

⁴³ Zákon 108/2006, §36

Na dalších řádcích vysvětlím dle zákona jednotlivé sociální služby:⁴⁴

- *Sociální poradenství* poskytuje dvě formy poradenství. Jedná se o základní sociální poradenství, kdy jsou jednotlivcům či skupině poskytovány potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Jak říká zákon, všichni poskytovatelé mají povinnost tuto činnost zajistit. Dále odborné sociální poradenství, které je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v poradnách. Součástí tohoto poradenství je půjčování kompenzačních pomůcek.

- *Služby sociální péče* napomáhají zajistit osobám jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života či jim zajistit důstojné prostředí a zacházení pokud jim samotným jejich stav neumožňuje zapojit se.

Problematikou seniorů se zabývají převážně zařízení poskytující tyto služby: osobní asistence, pečovatelská služba, průvodcovské a předčitatelské služby, centra denních služeb, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.

- *Služby sociální prevence* napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

Opět zde pro představu vyjmenuji služby sociální prevence, které se zaměřují na problematiku seniorů. Jedná se o: telefonickou krizovou pomoc, krizovou pomoc, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociální rehabilitace.

---

⁴⁴ Zákon 108/2006, §37-53

Zákon o sociálních službách specifikuje úhradu za poskytované služby⁴⁵ - jedinci, který využívá sociálních služeb se tyto služby poskytují bez úhrady nákladů nebo za částečnou úhradu nebo plnou úhradu. Toto je blíže určeno ve smlouvě mezi poskytovatelem sociálních služeb a jeho klientem. Zákon vychází z příjmů jedince, tedy ze zákona o životním a existenčním minimu. Z důvodu ochrany klientů, kterým jsou tyto služby poskytovány, je stanovena maximální výše úhrady za pobyt a stravu. Klientům musí zůstat 15 % jejich příjmu.

Zatím jsem se v této části zabývala tím, co sám zákon zaštiťuje pro jedince. Nyní se pokusím podrobněji poukázat na podmínky poskytování sociálních služeb, na specifika, která musí jednotlivá zařízení splnit, aby mohla tyto služby poskytovat.

V první řadě se zařízení musí registrovat,⁴⁶ tedy zařízení musí mít oprávnění k poskytování služeb. O registraci rozhoduje krajský úřad příslušný podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby, popřípadě podle umístění organizační složky zahraniční právnické osoby na území ČR. Pokud je zřizovatelem ministerstvo, o registraci rozhoduje toto ministerstvo. Podmínky registrace zde nebudu podrobně popisovat, ale jsou dostupné v zákoně č. 108/2006 § 79.

Na základě registrace pro poskytovatele sociálních služeb vyplývají určité povinnosti. Jedná se o povinnost:

- zajišťovat dostupnost informací o poskytované službě pro všechny osoby
- informovat zájemce o sociální službu o všech povinnostech, které by pro tuto osobu vyplývaly ze smlouvy o sociální službě
- vytvářet podmínky, které by umožnily jejich klientům naplňovat lidská a občanská pravidla
- zpracovat vnitřní pravidla zajištění poskytované sociální služby
- zpracovat vnitřní pravidla pro podávání a vyřizování stížností osob
- plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností klientů, toto plánování průběžně hodnotit

---

⁴⁵ Zákon 108/2006, §71

⁴⁶ Zákon 108/2006, §79

- vést evidenci žadatelů o sociální službu
- dodržovat standardy kvality sociálních služeb
- uzavřít s uchazeči smlouvu o poskytnutí sociální služby.

Zda jednotlivá zařízení splňují výše uvedené povinnosti a pracují na zlepšování kvality svých služeb kontroluje „Inspekce poskytování sociálních služeb“⁴⁷. Tuto inspekci provádí krajský úřad nebo ministerstvo.

Dotace⁴⁸ ze státního rozpočtu se poskytuje na zajištění poskytování sociálních služeb poskytovatelům evidovaným v registru. Dotace je poskytována prostřednictvím rozpočtu kraje, není na ní právní nárok. Podrobněji se touto problematikou zabývám v kapitole č. 6 „Financování sociálních služeb“.

Zaměstnanci⁴⁹ (sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, zdravotničtí pracovníci a pedagogičtí pracovníci) musí splňovat zákonem stanovené předpoklady pro výkon povolání. Pracovníci se musí po celou dobu svého povolání neustále vzdělávat.

Ministerstvo za tímto účelem rozhodlo o akreditaci vzdělávacích zařízení a jejich vzdělávacích programů.

Výhody a nevýhody zákona č. 108/2006 dle Růženy Menšíkové (předsedkyně krajské rady OSZSP ČR Praha):⁵⁰

„Výhody:

- sociální služby jsou jasně definované
- standardy práce stanovují úroveň služeb
- jsou jasně definované nároky na zaměstnance
- zdůrazňuje se individuální přístup ke klientovi, podporuje se aktivita klienta

---

⁴⁷ Zákon 108/2006, §97

⁴⁸ Zákon 108/2006, §101

⁴⁹ Zákon 108/2006, část 8§109-117

⁵⁰ MENŠÍKOVÁ, Růžena. 2008 „Krajská rada OSZSP ČR Praha o situaci v sociálních službách“ *Odborový svaz zdravotnické a sociální péče. Bulletin* č. 8, 2008. str 6

Nevýhody:

- zavedení zákona nepřineslo očekávaný efekt, nenavýšily se terénní služby, aby senioři mohli zůstat doma co neděle
- příspěvek na péči není využíván na sociální služby, mnozí jej chápou jako přídavek k důchodu
- požadavky zaměstnanců nejsou sladěné s možnostmi zařízení, ale přijímají se klienti s vysokým příspěvkem, tedy nemocní.“

S názory paní Menšíkové souhlasím a touto oblastí se zaobírám v průběhu celé práce. Výše jsem si dovolila upozornit na názor předsedkyně krajské rady.

Zákon nabývá účinnosti ke dni 1. lednu 2007, již v půli července 2008 dochází k projednávání zákona a uvažování o novelizaci, která by se měla uskutečnit v dalším roce. Během roku 2007 došlo 3x k novelizaci zákona o sociálních službách.

Dle slov JUDr. Evy Rážové⁵¹ se uvažuje o změnách, které by měly omezit zájem o příspěvek na péči a jeho vyplácení. K této změně by mělo dojít na základě sociálního šetření. Dále posudková lékařská komise bude opět provádět SČSSZ. V dnešní době se tato komise skládá z lékařů na Úřadech práce. Zvažuje se vyplácení „příspěvku na péči“ (dále PNP) formou poukázek, jedinec by si mohl zvolit, zda má zájem o poukázku v hodnotě nejnižšího příspěvku, či zda má zájem o část finanční a část formou poukázky. Tato úvaha vychází, dle slov Rážové, ze skutečnosti, že nejvíce jedinců pobírá první stupeň PNP.

V případě PNP je velice problematické posoudit, zda tato novela bude přínosná. Pokud se na tuto problematiku dívám očima uživatelů, konkrétně obyvatel domovů, musím konstatovat, že zdravotní stav uživatelů se zhoršuje a dochází k žádostem o zvýšení PNP a tedy přezkoumání již jednou vydaného posudku. V předešlých letech posudková komise nebyla tak přísná a PNP získali i lidé, kteří by dle dnešních kritérií na tento příspěvek neměli nárok. Tato část novely mi tedy nepřipadá přínosná ani pro zařízení ani a pro jeho obyvatele.

---

⁵¹ RÁŽOVÁ, Eva. „Vzdělávací kurz – Zákon o sociálních službách“ *vzdělávací kurz* 17. dubna 2008. Praha: Noveko 96

Zařízení využívá PNP k tomu, aby se o své klienty (uživatelé) mohlo postarat v dostatečném rozsahu a poskytlo jim maximální péči. V případě, že PNP již zařízení nebude moci získat, nastane otázka, jakým způsobem se tato péče bude poskytovat a co to přinese klientům.

Problematickým bodem shledávám rovněž přechod nároku na příspěvek a jeho výplatu. Je důležité, aby v případě úmrtí jedince, tedy před vydáním rozhodnutí, nárok na příspěvek měla osoba, která se o zesnulého opravdu starala, a aby nedocházelo k tomu, že příspěvek získá jedinec, který s osobou žil ve společné domácnosti, ale ve skutečnosti se o ni nestaral.

Jedinec, který je převážen z jednoho zařízení do jiného dle zákona ukončuje v jednom zařízení pobyt a začíná pobyt v zařízení dalším, tedy přerušuje pobyt a opět se mu rozbíhá lhůta pobírání příspěvku díky tomuto ukončení. Domnívám se, že stát by mohl ušetřit právě při lepší formulaci zákona a tento přechod z jednoho zařízení do jiného nebrat jako ukončení pobytu. Myslím, že je to neoprávněné pobírání příspěvku, které je však dle zákona umožněno.

Domnívám se, že novelizace by byla přínosná, pokud by zrychlila posuzování PNP, dále při řešení otázky například placení za pobyt u seniorů v domovech pro seniory (úhrada) by rozšířila okruh lidí, jež by mohli přispívat na pobyt klientů v zařízení. Často se stává, že klient již nemá nejbližší příbuzné (dle zákona se jedná o: manžela, manželku, rodiče nebo děti) a zájem o spoluúčasti na úhradě má například vnučka, ale na tu se již zákon nevztahuje a je tedy nucena svému prarodiči nepřispívat, či věnovat dar, který ale následně nemůže být vynaložen stejným způsobem jako je zmiňovaná spoluúčast na úhradě.

Vyhláškou č. 505/2006 se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Jedná se o způsob hodnocení úkonů péče o vlastní osobu a úkonů soběstačnosti pro účely stanovení stupně závislosti, rozsah úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb a maximální výše úhrad za poskytování některých služeb, zdravotní stavy vylučující poskytování pobytových sociálních služeb, kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách, hodnocení plnění standardů kvality sociálních služeb, zvláštní oprávnění zaměstnance obce.

2.2.1. Komunitní plánování

Smyslem komunitního plánování je spolupráce obyvatel určitého území na uspokojování jejich potřeb a zájmů, jedná se tedy o skupinu lidí, kteří mezi sebou mají určité sociální vazby. Jedná se o nástroj, který vede ke zlepšení kvality života v obci či ve městě.

Komunita⁵² pochází z latinského slova „communitas“, které znamená lidské společenství, společnost, obec, ale také vlídnost, laskavost a družnost, která se pojí se vzájemným dáváním a přijímáním úsluh. Slovo komunita může mít více významů, jedním z nich je označení skupiny lidí, jejichž život se odehrává na zeměpisně vymezeném místě, či na místě, které spojuje místo společných aktivit. Dále společenství osob, které spojuje určitý společný zájem, profese, náboženství.

Plánování⁵³ je proces, kdy se komunita snaží změnit svou situaci proto, aby nová situace lépe vyhovovala občanům komunity. Je to tedy změna do budoucnosti.

„Cílem komunitního plánování sociálních služeb je, aby lidé měli k dispozici takové sociální služby, které potřebují.“⁵⁴ Důležitý je dostatek těchto služeb, jejich kvalita a dobrá dosažitelnost pro občany. Komunitní plánování se zpracovává na určité období, na několik let, po uplynutí této doby se začíná opět s dalším plánováním.

Komunitní plánování zavedlo Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2000 jako základní metodu zjištění dostupnosti sociálních služeb.⁵⁵ Komunitní plánování je plánování na místní a regionální úrovni, zajišťuje efektivní fungování sociálních služeb. Jedná se o reakci na aktuální potřeby obyvatel. Důležitá je podpora na úrovni politické, dále je to pomoc v informovanosti a konzultační činnost, vzdělávací činnost od krajů.

---

⁵² KLIMEŠ, Lubomír. *Slovník cizích slov*. 5 vyd. Praha: SPN, 1994, str. 381

⁵³ *Komunitní plán sociálních služeb města Říčany, 2007-2011*, str. 2

⁵⁴ *Ibid* 2

⁵⁵ www.mpsv.cz

Důležitým prvkem v procesu komunitního plánování je zapojení se všech účastníků, kterých se dané téma týká, dále je to role partnerství, dialog a vyjednávání. Tento proces by měl vést k dosažení patřičného výsledku.

Komunitní plánování zjišťuje stav poskytování služeb v daném místě a nenaplněné potřeby občanů. Tyto dva parametry je nezbytné porovnat a s ohledem na finanční možnosti vzniká komunitní plán, ten by měl být konsensem mezi tím, co je možné a tím, co je považováno za prioritní a potřebné.⁵⁶

Při zpracovávání komunitního plánu je nezbytné dodržovat tyto zásady:⁵⁷

- potřeby a priority, sociální služby musí stanovovat lidé, kteří žijí v dané oblasti
- činnosti během přípravy a naplňování plánu musí být navzájem provázány
- zkvalitňování služeb musí být považováno místní politikou za její důležitou součást.

Na přípravě komunitního plánu se podílí zástupci uživatelů sociálních služeb, poskytovatelů sociálních služeb a zadavatelé komunitního plánování. Je žádoucí, aby se do komunitního plánování od počátku zapojila široká veřejnost, místní organizace a zájmové skupiny, kterých se poskytování sociálních služeb týká. Zapojit se mohou stejně tak občanské iniciativy, etnické skupiny, a další. Čím více se zapojí organizací a občanů, tím by měla být efektivita tohoto procesu přínosnější. Je důležité si uvědomit, že plánování se dělá na určitou dobu, není možné vše rázem změnit, ale že k výsledkům se všichni propracovávají postupně a časem se ukáže jak byl plán účinný a kvalitní.

Na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí nalezneme jednotlivé fáze komunitního plánování. Fáze jsou rozčleněny do šesti, tyto fáze uvádím na následující stránce.

---

⁵⁶ *Komunitní plán sociálních služeb města Říčany 2007-2011*, str. 3

⁵⁷ *Komunitní plán sociálních služeb města Říčany 2007-2011*, str. 3

Fáze komunitního plánování:⁵⁸

1. fáze - S čím je třeba začít

- zformovat prvotní pracovní skupiny
- určení, koho je do přípravy KP zapojit
- způsob oslovení a přizvání dalších účastníků
- plán pro získání politické podpory ze strany obce - informační strategie

2. fáze - Vytvoření řídicí struktury pro KP

- zapojení všech účastníků procesu
- vytvoření organizační a řídicí struktury pro zpracování KP
- stanovení pravidel jednání řídicí struktury

3. fáze - Porozumění problémům v komunitě

- představení cílů, zájmů a potřeb všech účastníků
- vytvoření a zveřejnění mechanismů pro aktivní spoluúčasť veřejnosti
- provedení analýzy potřeb a zhodnocení existujících zdrojů
- zhodnocení silných a slabých stránek existujícího systému sociálních služeb
- vyjmenování příležitostí a rizik a nastínění trendů pro rozvoj sociálních služeb

4. fáze - Návrh rozvoje sociálních služeb

- hlavní hodnoty, které tvoří její základ a které budou při zpracování KP a jeho následném naplňování respektovány a dodržovány,
- směr, kterým se budou sociální služby nadále ubírat,
- cíl, kterého má být dosaženo a priority
- překážky, které bude nutné překonat,
- regionální i nadregionální zdroje, kterých lze využít

---

⁵⁸ Ministerstvo práce a sociální věci ČR. 2005. *Komunitní plánování – věc veřejná (přůvodce)*. [online] [cit. 24.7.2008] Dostupné z : <<http://www.mpsv.cz/cs/847>>.

- představa rozvoje sociálních služeb je akceptována většinou účastníků komunitního plánování

5. fáze - Strategie rozvoje sociálních služeb

- plán postupných kroků a úkolů k dosažení stanovených cílů a priorit
- systém sledování realizace komunitního plánu
- zpracování konečné verze komunitního plánu
- předložení textu KP k připomínkování veřejnosti
- schválení KP zastupitelstvem

6. fáze - Od plánování k provádění

- uskutečňování plánu
- informování veřejnosti o uskutečňování KP
- průběžné vyhledávání a zapojování nových partnerů
- nástroje umožňující provést změny v původním KP

Fáze poukazují na průběh komunitního plánování, na jednotlivé etapy, od počátku až po samotnou realizaci.

2.3. Územní vymezení

V počátečních kapitolách jsem se věnovala sociálním službám – transformaci a Zákonem o sociálních službách. V dalších kapitole popisují územní vymezení České republiky, následně vymezují region Říčany, kterému se podrobně věnuji v empirické části.

V roce 1998 bylo rozhodnuto o zásadní reformě veřejné správy. Dne 31. prosince 2002 ukončily svoji činnost okresní úřady a jejich kompetence byly převedeny na 205 obcí s rozšířenou působností, částečně na krajské úřady a některé další správní úřady.

Od 1. ledna 2000 bylo ústavním zákonem č. 347/1997 Sb. zřízeno 14 vyšších územních samosprávných celků – krajů. Doposud nedošlo ke zrušení územního kraje z roku 1960. Územní kraje ani samosprávné kraje nerespektují hranice historických českých zemí. V roce 1960 byly zavedeny kraje na území republiky společně s kraji slovenskými. Česká republika se dělila na 7 krajů a 8. územní jednotkou byla Praha.

Z hlediska všeobecné státní správy se kraje dělí na správní obvody obcí s rozšířenou působností.⁵⁹ Obce s rozšířenou působností se staly důležitou součástí systému veřejné správy. Občané se na jejich úřady mohou obracet s většinou záležitostí, které vyřizovaly dříve okresní úřady. Obcemi s rozšířenou působností (obce III. typu) jsou dosavadní okresní města a další města. Tyto obvody se dále dělí na správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (obce II. typu), které vykonávají některé specifické pravomoci státní správy i pro okolní obce.

Obec je vymezena zákonem č. 128/2000Sb. o obcích. Je specifikována jako základní územní samosprávné společenství občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Jde o veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích vlastním jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby občanů, při plnění svých úkolů chrání veřejný

---

⁵⁹ Český statistický úřad. 2007. *Definice pojmů- průzkum obsahu webových stránek ve veřejné správě*. [online] [cit. 20.7.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/definice_pojmu_vs>.

zájem. Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny. Dále se obec může stát městem, pokud se sloučí dvě obce a jedna z nich je městem. Má právo na samosprávu. Obec může k plnění svých úkolů zakládat a zřizovat právnické osoby a organizační složky jako zařízení bez právní subjektivity.

Obec s rozšířenou působností definice dle Českého statistického úřadu:⁶⁰

„Po zániku Okresních úřadů k 1.1.2003 byly jejich činnosti převedeny na tzv. Obce s rozšířenou působností, v jejichž kompetenci je výkon státní správy v přenesené působnosti ve svém správním obvodu, a to v oblasti evidence obyvatel, vydávání dokladů a živnostenských oprávnění, výplaty sociálních dávek, péče o nemocné a seniory, sociálně právní ochrana dětí, vodoprávní a odpadové hospodářství, péče o životní prostředí, správy lesů, myslivosti a rybářství a v oblasti dopravy a silničního hospodářství. V České republice vzniklo celkem 205 obcí s rozšířenou působností.“

Správní obvod je právní pojem, který označuje územní působnost správního úřadu.⁶¹ Každý správní úřad musí mít stanoven správní obvod, a to buď pro celou svou působnost stejný, nebo pro různé kompetence různé správní obvody. Velikostně se může jednat o území jedné obce, také její části až po celý stát.

Na území České republiky se vyskytují tyto velikosti správních obvodů:⁶²

- ve všech obcích (obce I. stupně) – obecní úřad;
- v obcích s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně) – působnost matričního úřadu, stavebního úřadu vykonává obecní nebo městský úřad;
- v obcích s rozšířenou působností (obce III. stupně) – působnost vodoprávního úřadu vykonávaná městským úřadem;
- okresní - pozemkový fond. Okresní úřady neexistují, okresní působnost mají pouze některé speciální správní úřady;
- krajské – dopravní krajský úřad, krajský živnostenský úřad, finanční ředitelství;

⁶⁰ Český statistický úřad. 2007. *Definice pojmů- průzkum obsahu webových stránek ve veřejné správě*. [online] [cit. 20.7.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/definice_pojmu_vs>.

⁶¹ Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *správní obvod* [cit. 20.7.2008] Dostupné z : <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spr%C3%A1vn%C3%AD_obvod>.

⁶² Ibid

- celostátní – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, ministerstva a další.

V příloze č. 1a) nalezneme tabulku, která znázorňuje Správní obvody obcí s rozšířenou působností podle počtu obcí v České republice k 1.1.2002 a dále v příloze č. 1b) tabulku, která znázorňuje Správní obvody obcí s rozšířenou působností podle počtu obyvatel v České republice.

Kraj je vymezen zákonem č. 129/2000 Sb. o krajích. Je specifikován jako územní společenství občanů, které má právo na samosprávu. Jde o veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem. Hospodaří za stanovených podmínek zákona vlastním rozpočtem, vystupuje v právních vztazích vlastním jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Je samostatně spravován zastupitelstvem kraje, jeho dalšími orgány jsou rada kraje, hejtman a krajský úřad. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby občanů.

Některé kraje se sdružují do statistických oblastí NUTS 2,⁶³ které mají srovnatelný počet obyvatel, aby mohly být centrálně řízeny v projektech partnerství Evropské unie a při financování místních projektů.

NUTS je zkratkou z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistique či anglického Nomenclature of Units for Territorial Statistics. Český tedy Statistické územní jednotky Evropské Unie jsou územní celky vytvořené pro statistické účely Eurostatu (statistický úřad EU) pro porovnání ekonomických ukazatelů členských zemí EU.⁶⁴

Kraje jsou umístěny na úroveň NUTS 3, přičemž NUTS Praha, NUTS Střední Čechy a NUTS Moravskoslezsko zároveň i na úrovni NUTS 2.

Územní jednotky NUTS České republiky se vymezují pro potřeby statistické a analytické, potřeby EU. K tomuto rozhodnutí došlo na základě usnesení vlády ČR v roce 1998, kdy vláda doporučila předsedovi Českého statistického úřadu, aby po dohodě se Statistickým úřadem Evropských společenství vymezil statistické územní jednotky NUTS. V roce 1999 generální ředitel Evropských společenství se vyjádřil pro přijetí regionálních

---

⁶³ Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *NUTS* [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <<http://cs.wikipedia.org/wiki/NUTS>>.

⁶⁴ Ibid

průřezů České republiky - jedna územní jednotka na úrovni NUTS 1, 8 jednotek na úrovni NUTS 2 a 14 jednotek na úrovni NUTS 3.

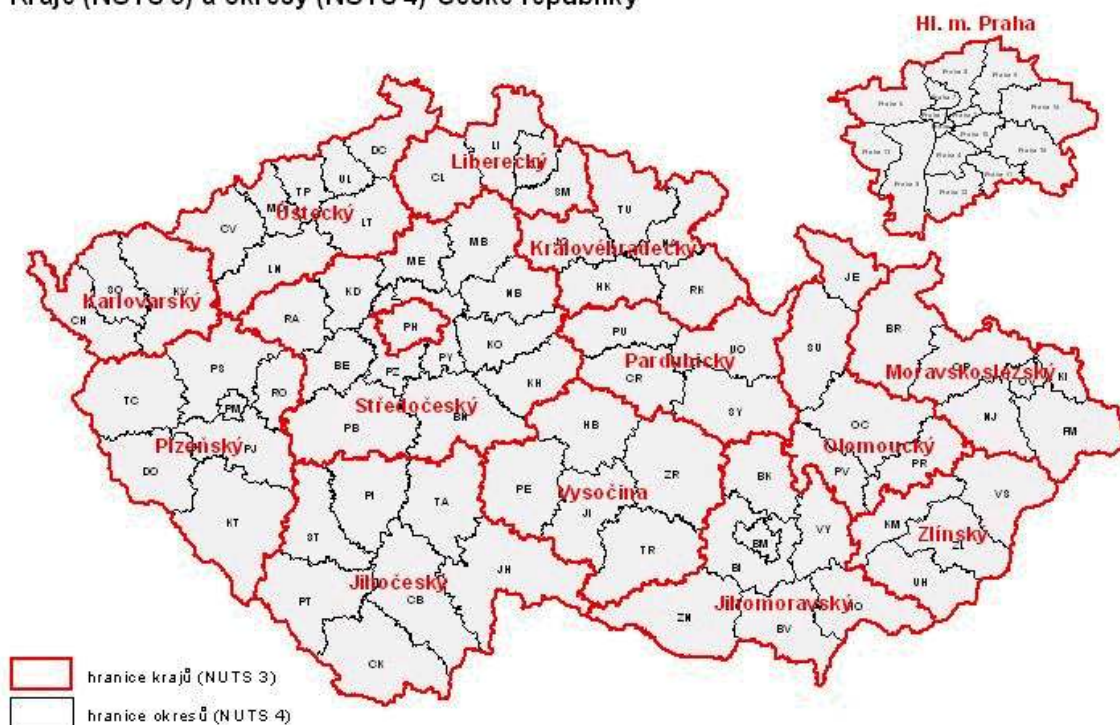
Územní jednotky se vymezují:⁶⁵

- územní jednotky NUTS 5 – obce
- územní jednotky NUTS 4 – okresy
- územní jednotky NUTS 3 – kraje (Vyšší územní samosprávné celky)
- územní jednotky NUTS 2 – sdružené kraje (Vyšší územní samosprávné celky)

(V následujícím textu je uvedena mapa –obr. č. 1, České republiky, která znázorňuje NUTS 3 a NUTS 4.)⁶⁶

obr. č. 1

Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky

⁶⁵ Český statistický úřad. 2007. *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU*. [online] [cit. 20.7.2008] Dostupné z :

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby>.

⁶⁶ Český statistický úřad. 2007. *Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky*. [online] [cit. 20.7.2008] Dostupné z : <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kraje_\(nuts_3\)_a_okresy_\(nuts_4\)_ceske_republiky](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kraje_(nuts_3)_a_okresy_(nuts_4)_ceske_republiky)>.

Kraje se sdružují do regionů NUTS 2:⁶⁷

- NUTS 2 Praha je tvořen územím hl. m. Prahy
- NUTS 2 Střední Čechy je tvořen územím Středočeského kraje
- NUTS 2 Jihozápad je tvořen územím krajů Jihočeského a Plzeňského
- NUTS 2 Severozápad je tvořen územím krajů Karlovarského a Ústeckého
- NUTS 2 Severovýchod je tvořen územím krajů Libereckého, Královehradeckého a Pardubického
- NUTS 2 Jihovýchod je tvořen územím krajů Vysočina a Jihomoravského
- NUTS 2 Střední Morava je tvořen územím krajů Olomouckého a Zlínského
- NUTS 2 Moravskoslezsko je tvořen územím kraje Moravskoslezského

Územní jednotka NUTS 1 je tvořena územím celé České republiky.

V České republice je normalizovaná klasifikace územních celků, která nese název CZ-NUTS. Každý český kraj má v CZ-NUTS kód, který začíná písmeny CZ (udává, že jde o území v ČR) a pokračuje číslicemi. Kódy sestávající ze dvou písmen a tří číslic určující jednotlivé kraje.⁶⁸ Od 1.1.2008 dochází ke změnám v klasifikaci CZ-NUTS a ruší se NUTS4 (okresy), dále se mění kód NUTS3 u dvou krajů.⁶⁹

Vedle soustavy NUTS existuje i soustava LAU⁷⁰ (Local Administrative Units) – Místní samosprávné jednotky – zabývající se obcemi a okresy. Tato soustava nahrazuje dřívější stupně NUTS 4 (okresy) a NUTS 5 (obce), soustava platí od 1.1. 2008 (viz tabulka č.1 na str. 36).

---

⁶⁷ Český statistický úřad. 2007. *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU*. [online] [cit. 20.7.2008] Dostupné z :

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby>.

⁶⁸ Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *NUTS* [cit. 22.8.2008] Dostupné z :

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/NUTS>>.

⁶⁹ Český statistický úřad. 2007. *Klasifikace CZ-NUTS*. [online] [cit. 20.7.2008] Dostupné z :

<http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_cz_nuts_nuts_208>.

⁷⁰ Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *LAU* [cit. 22.8.2008] Dostupné z :

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/LAU>>.

Tabulka č. 1 – Rozdělení české republiky dle NUTS a LAU

statistická jednotka		počet v ČR (CZ-NUTS)
zkratka	český ekvivalent	
NUTS 0	stát	1
NUTS 1	území	1
NUTS 2	region	8
NUTS 3	kraj	14
NUTS 4 (LAU 1)	okres	77
NUTS 5 (LAU 2)	obec	6 254

Zdroj: www.wikipedia.cz, [cit. 22.8.2008]

Jednotlivé úrovně soustav NUTS mají stanovené meze počtu obyvatel, aby pro celou Evropskou unii bylo dosaženo srovnatelnosti jednotlivých statistických celků (viz. tabulka č.2)⁷¹

Tabulka č. 2 – Statistické jednotky a počty obyvatel

statistická jednotka	nejvyšší počet obyvatel	nejnižší počet obyvatel
NUTS 1	7 000 000	3 000 000
NUTS 2	3 000 000	800 000
NUTS 3	800 000	150 000

Zdroj: www.wikipedia.cz, [cit. 22.8.2008]

Dalším územním vymezením je Region – územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obcí s rozšířenou působností, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován na základě zákona č. 248/2000 Sb.

⁷¹ Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *NUTS* [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <<http://cs.wikipedia.org/wiki/NUTS>>.

2.4. Říčanský region

Říčanský správní obvod leží ve Středočeském kraji (NUTS 3), v bývalém okrese Praha - východ. Zahrnuje celkem 52 obcí z toho 3 města - Říčany, Kostelec nad Černými Lesy, Mnichovice (podrobně viz. tabulka č.3) Rozsah správního obvodu Říčany zahrnuje správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem Říčany a Kostelec nad Černými Lesy.

Tabulka č. 3 - Správní obvody v ČR – obec III. stupně (Říčany)⁷²

Kód ORP	Město	Výměra km ²	Počet obyvatel v př. SLDM		Počet obyvatel na km ² 2001	Počet obcí celkem	Počet měst	Počet obyvatel sídla
			1991	2001				
2122	Říčany	377	37 605	40 107	106	52	3	10 876

Zdroj: www.czso.cz, [cit. 22.8.2008]

Spadají do něj tyto obce a města:⁷³

Babice, Březí, Černé Voděrady, Čestlice, Dobřejovice, Doubek, Herink, Hrusice, Jevany, Kaliště, Kamenice, Klokočná, Konojedy, Kostelec nad Černými Lesy, Kostelec u Křížku, Kozojedy, Křenice, Křížkový Újezdec, Kunice, Louňovice, Mirošovice, Mnichovice, Modletice, Mukařov, Nučice, Nupaky, Oleška, Ondřejov, Oplany, Pětihosty, Petříkov, Popovičky, Prusice, Radějovice, Říčany, Senohraby, Sluštice, Strančice, Struhařov, Stříbrná Skalice, Sulice, Světice, Svojetice, Štíhllice, Tehov, Tehovec, Velké Popovice, Vlkančice, Všešary, Výžerky, Vyžlovka, Zvánovice.

Pro představu velikosti výše jmenovaných obcí uvádím data Českého statistického úřadu v roce 2006⁷⁴ v tabulce č. 4 (viz. stránka č.38). Z 52 obcí v roce 2006 se vyskytoval tento počet obcí s počtem obyvatel:

⁷² Český statistický úřad. 2002. *Nové správní obvody v ČR základní data. Správní obvody obcí s rozšířenou působností (obcí III.stupně)*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/p/1374-02>.

⁷³ Český statistický úřad. 2007. *Správní obvod obce Říčany*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/13-02-07-2007>.

Tabulka č. 4 - Počet obcí s počtem obyvatel v roce 2006

s počtem obyvatel	R 2006
do 199	10
200 - 499	17
500 – 999	16
1 000 – 4 999	8
5 000 – 19 999	1

Zdroj: www.czso.cz, [cit. 22.8.2008]

Na dalších řádcích popisují město Říčany, neboť právě ono vymezuje správní obvod. Na ostatní města a vesnice se již tak podrobně nezaměřím, ale v tabulce, kterou naleznete v příloze č. 2 – Středočeský kraj, jsou znázorněny údaje: počet obyvatel ve věku 65 let a více; ostatní veřejné, sociální a osobní služby; počet státních organizací; organizace poskytující sociální služby seniorům dle Českého statistického úřadu z roku 2001 - 2004, dále nemocnice a LDN. Z doložené tabulky je zřejmé, že sociálních služeb v říčanském regionu i přes tuto snahu je málo.

V současné době nalezneme sociální zařízení i v obcích, ve kterých nebyla v době konání průzkumu ČSÚ. Konkrétní zařízení, která poskytují sociální služby seniorům, uvádím v empirické části.

Město Říčany je obcí s rozšířenou působností státní správy s počtem obyvatel cca 13 000 (tento údaj je z roku 2004). Říčany leží 20 kilometrů od Prahy směrem na jihovýchod v nadmořské výšce 341 m.n.m, mají 7 katastrů a 8 částí obce.

Historicky se první zmínka o Říčanech objevuje v Hájkově kronice⁷⁵ z roku 748, kdy došlo k bitvě o říčanský dvůr. Říčanští pánové měli město v držení až do roku 1420. Během třicetileté války město prožilo úpadek a rozkvětu opět dosáhlo po vybudování cestovní koňské dráhy Praha – Vídeň roku 1869. V této době začalo být využíváno jako rekreační oblast a započaly se zde stavět vilové domy.

---

⁷⁴ Český statistický úřad. 2007. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností 1995 až 2006*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/kapitola/4030-07-1995_az_2006-01000>.

⁷⁵ TRNKA, Gustav. *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*. Praha: UNIE, s.d., str.19

Dnes se tato lokalita stala jednou z nejvyhledávanějších oblastí k bydlení. V Říčanech a jejich okolí nastává stavitelský „boom“ a dochází tak k velikému přílivu obyvatel. Město má strategickou polohu a výhodné dopravní spojení s Hlavním městem Prahou. Nalezneme zde veškerou občanskou vybavenost a v budoucnu by z důvodu vzrůstajícího počtu obyvatel mělo dojít k výstavbě nové školy.

Ve středočeském kraji k 1.3.2001 žilo celkem 1 122 473 obyvatel, z toho 211 030 obyvatel starších 60 let.⁷⁶ V roce 2001, kdy se uskutečnilo sčítání lidu, domů a bytů, v České republice žilo celkem 10 230 060 obyvatel, z toho obyvatel 1 410 571 starších 65 let, průměrný věk v této době byl 38,8.⁷⁷

Český statistický úřad uvádí ohledně územní struktury k 1.1. 2003 tento počet obyvatel a seniorů v obci s rozšířenou působností v Říčanech: celkem 40 107, z toho 4 390 obyvatel doživších se 60 let a více, průměrný věk byl 39,1.⁷⁸

Správní obvod Říčany⁷⁹ čítal k 1.7. 2007 celkem 45 920 obyvatel, z toho 22 433 mužů a 23 487 žen. Stav obyvatel k 31.12.2006 nad 65 let věku čítá 6 075. Průměrný věk v tomto obvodu v roce 2006 je 39,2. Podklady vycházejí z Demografické ročenky správního obvodu obcí s rozšířenou působností v období 1995-2006.

Ve správní obvodě Říčany je patrné, že mezi roky 2003 a 2007 došlo k nárůstu počtu obyvatel zhruba o 5 000. Došlo také ke zvýšení počtu seniorů.

---

⁷⁶ Český statistický úřad. 2004. *Věková struktura obyvatelstva podle krajů a okresů k 1.3.2001* [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4123-04>>.

⁷⁷ Český statistický úřad. 2005. *Obyvatelstvo podle věku v krajích a okresech dle ČSÚ v roce 2001* [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/4132-05--36800>>.

⁷⁸ Český statistický úřad. 2005. *Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností/územní struktura k 1.1.2003/* [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/4132-05--36800>>.

⁷⁹ Český statistický úřad. 2007. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností 1995 až 2006.* [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/kapitola/4030-07-1995_az_2006-01000>.

V tabulce č. 5⁸⁰ uvádím data popisující město Říčany, vycházím z údajů Českého statistického úřadu ke dni 31.12.2007.

Tabulka č. 5 - Popis oblasti Říčany, dle ČSÚ k datu 31.12.2007

Počet obyvatel celkem	12 388
Z toho : muži	6 017
ženy	6 317
Počet podnikatelských subjektů celkem	4 006
Z toho:	
Školství a zdravotnictví	153
Veřejná správa	7
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	376
Státní organizace	17
Kultura:	
Knihovna	1
Kino	0
Muzeum	1
Městské kulturní středisko	1
Středisko pro volný čas dětí a mládeže	1
Hřbitov	3
Sakrální stavba	2
Sociální oblast:	
Dům s pečovatelskou službou	1
Domov pro seniory	1
Zdravotnictví:	
Nemocnice	1
Odborný léčebný ústav	1
Samostatná ordinace lékaře pro dospělé	6
Detašované pracoviště Ordinace praktického lékaře pro dospělé	1
Středisko záchranné služby a rychlá zdravotnická pomoc	1
Detašované pracoviště střediska záchranné služby	2
Zařízení lékařské péče	4
Ordinace praktického stomatologa	7
Ordinace gynekologa	2
Policie:	
Městská	1

⁸⁰ Český statistický úřad. 2008. *Vybrané statistické údaje za obec*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&kontext=t&razeni=ta&pro_3260478=538728>.

Obvodní oddělení Policie ČR	1
Peněžní ústavy a pojišťovny	4

Zdroj: www.czso.cz, [cit. 22.8.2008]

Z výše uvedené tabulky č. 5 můžeme vyčíst, že ve městě Říčany se nacházejí tyto služby pro seniory - dům s pečovatelskou službou, domov pro seniory. Dále z tabulky vyčteme, že město Říčany má 7 institucí poskytující veřejnou správu a 376 poskytující ostatní veřejné, sociální a osobní služby. V empirické části se budu zabývat podrobněji službami sociálními, které jsou poskytovány pro seniory. V této tabulce nalezneme veškeré služby evidované v městě Říčany.

2.5. Péče o seniory

Mezi občany by měl fungovat princip solidarity, vědomí určité morální povinnosti postarat se o jedince, kteří nejsou schopni se o sebe postarat sami. Lidé však dnes konečnou etapu svého života většinou končí v jiném zařízení než v domácím prostředí. Nejčastěji to bývá nemocnice, domov pro seniory, léčebna dlouhodobě nemocných či hospic. V těchto zařízeních by jim mělo být umožněno prožít důstojné stáří s pocitem bezpečí a domova, kde najdou spokojený život. Samozřejmě, že za tímto účelem lidé neodcházejí do nemocnice – do nemocnice lidé odcházejí s vírou, že léčba jim pomůže, a že se budou moci brzy navrátit do svého prostředí. Ale i v nemocnici je nezbytné, aby s lidmi bylo zacházeno s úctou, aby personál ctil etiku pacientů a člověka jako takového. Bohužel stále slýchám od svých blízkých a také od klientů Domova pro seniory, kde pracuji, že tomu tak není, že starý člověk se cítí na obtíž a málokdo s ním zachází jako se sobě rovným. Z důvodu zhoršeného zdravotního stavu senioři často špatně slyší, vidí a těžko se pohybují. Lidé se seniory pracující či jen hovořící by si těchto aspektů, a také dalších aspektů týkajících se seniorů, měli být vědomi a komunikaci seniorům přizpůsobovat, nicméně toto se často právě ve výše uvedených zařízeních neděje.

V každé zemi by měl být dostatek zařízení pro seniory, aby tato mohla být specializována pro určitý druh nemocí či postižení. Je velice obtížné, vyskytuje-li se v domově pro seniory větší počet lidí trpících například demencí, kteří jsou nezvladatelní a mohou poškozovat ostatní obyvatele, ale také sami sebe.

Je nezbytné, aby se skupinou seniorů a obzvláště se specifickou skupinou seniorů (pokročilé stádium demence, alzheimer a další) pracovali lidé vzdělaní a zkušení. Pokud naše společnost vyžaduje, aby v této oblasti byli lidé vzdělaní, je nezbytné především mladé adepty těchto profesí motivovat. Dnešní doba je velice komerční, pro mladé lidi je obtížné ve společnosti obstát, a proto je důležité se zamyslet nad tím, zda chceme, aby mladí působili v nekomerční oblasti, tedy v mém pojetí v sociální sféře, a co jim za to můžeme nabídnout. Zpočátku mladí lidé do této práce jdou plni očekávání a elánu, ale časem zjistí, že tato práce je velice náročná a uvažují, zda je pro ně tou nejvhodnější. Pokud je chceme v této oblasti udržet, musíme jim za jejich činnost nabídnout patřičné finanční ohodnocení, které však

v dnešní době stále ve státní sféře v sociálních službách postrádáme. Většina pracovníků v domovech pro seniory jsou starší lidé (hovořím zde z vlastní zkušenosti), a právě od seniorů jsem často slyšela, že kolem sebe potřebují mít mladé lidi, kteří jim pomáhají v přečkání těžkých situací a přinášejí do domovů jinou atmosféru.

Odchod seniorů do jiného prostředí není jednoduchý. Ztrácejí v něm část svého soukromí a často i sny. Málokdo z nás si asi dokáže představit, jak obtížné musí být opustit domov, kde jsme doposud žili a začít žít někde jinde. Tento přechod je pro seniory velice psychicky náročný a často se následně odráží na jejich fyzickém stavu. V zařízeních, která seniorům mají poskytovat péči do sklonku jejich života, by měla být tato péče na dostatečně kvalitní úrovni.

Díky Zákonu o sociálních službách je umožněno, aby se senioři aktivně podíleli na svém přístupu k životu, na svém pobytu v těchto zařízeních, tedy aby spoluurozhodovali o mnoha skutečnostech, které se jich týkají.

Je ostatně nezbytné mít v těchto zařízeních vyškolené zaměstnance pro daný způsob přístupu ke klientům a dobrou komunikaci. V domovech pro seniory se o tento přístup a o zprostředkování komunikace mezi vedením a klienty starají „pracovníci pověřeni plánováním služby“, v organizacích nazývají „klíčový pracovníci“. Jsou to zaměstnanci domovů pro seniory, kteří prošli speciálním školením. Princip klíčových pracovníků, a tedy naplnění jednoho z požadavků Zákona o sociálních službách, je, aby každý klient domova měl svého „klíčového pracovníka“, který mu pomůže najít cíl, jehož se klient pokusí dosáhnout. Tento cíl může být osobní otázkou či otázkou týkající se personálu v domově. „Klíčový pracovník“ nevykonává za klienta jeho dohodnutou potřebu, ale hledá s ním možné cesty k danému cíli, a až v okamžiku, kdy klient vyčerpá své možnosti, pokouší se mu pomoci tento cíl realizovat.

Školení „klíčových pracovníků“ je zaměřené na techniky užívané při přímém kontaktu s klienty v jednotlivých zařízeních. Hlavní oblastí je: komunikace, její principy a zásady, vzájemná spolupráce mezi jednotlivými pracovníky, podpora zařízení v této problematice. Praktické zkušenosti ukazují, že ideální je, pokud toto školení absolvují pracovníci ve vedoucích pozicích, neboť jim umožní přiblížit se ke klientům, vytvořit si tak nový pohled na provoz zařízení a také na vztahy na pracovišti.

Působení „klíčových pracovníků“ je v zařízeních velice důležité, je ale nezbytné vysvětlit klientům, že tento systém jim přinese něco užitečného a ne, že je to opět nový výmysl, který je bude zatěžovat.

Záleží na přístupu jednotlivých zařízení k této problematice a také na ochotě všech, tedy zaměstnanců i klientů. Zákon o sociálních službách dává jednotlivým zařízením určitý vzor jak má to či ono zařízení vypadat, ale realizace již záleží na nich samotných. Výstupem, zda zařízení obstálo, je následná kontrola (inspekce), která podrobně studuje splnění jednotlivých oblastí zákona. Zjišťuje, jakým způsobem má zařízení vypracované standardy a komunikuje s lidmi, zda se realita podobá formě psané, tedy zda napsané standardy odpovídají skutečnosti. Zařízení, o kterém inspekce rozhodne, že požadavky nesplnilo v dostatečném rozsahu, má možnost nápravy a určitou dobu na její uskutečnění. V případě, že k této nápravě nedojde, je zařízení odebrána akreditace a končí tak jeho působení. Vystává zde otázka, co se dále bude dít s klienty takového zařízení?

2.6. Vybavenost okresů a krajů sociálními službami

Sociální služby v České republice se od sebe v jednotlivých regionech liší. „Tyto odlišnosti vycházejí z míry urbanizace, z věkově kvalifikační, profesní a sociální struktury obyvatelstva na daném území, ze struktury osídlení jednotlivých územních celků a velikosti obce, z míry realizace tradičních funkcí v péči o staré občany a dále z různých sociologických změn probíhajících ve společnosti.“⁸¹

Jednotlivé oblasti reagují na stávající situaci dle svých možností. Neboť naše populace stárne a je stále více starých jedinců, také v říčanském regionu jednotlivé oblasti reagují svým osobitým způsobem. Zapojení jednotlivých obcí do komunitního plánování je ukázkou toho, že veřejnosti není lhostejné, jaké sociální služby se v obcích nacházejí a nadále nacházet budou.

V úrovni vybavenosti sociálními službami nalezneme patrné rozdíly, ve větších aglomeracích je vybavenost obecně vyšší a v méně zalidněných oblastech jsou sociální služby zastoupeny v menší míře. Nejvíce se nedostatek služeb týká seniorů, bezdomovců, rodin, které nejsou schopny plně zastat svou funkci, osob se zdravotním postižením a dalších.⁸²

Můžeme si zde všimnout, že na prvním místě jsou uváděni senioři. Senioři díky svému věku ztrácí svou mobilitu a těžko se mohou dostat do jiné oblasti za sociální službou.

Působení neziskových organizací má vliv na potřebu regulovat oblast sociálních služeb a koordinovat sociální služby v dané oblasti. Nástrojem pro tuto potřebu se v jednotlivých obcích stává zpracování sociálně-demografické analýzy obce, na tuto analýzu navazuje komunitní plán sociálních služeb.⁸³

Na základě výzkumu konaného Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí byl publikován článek Mgr. Pavla Bareše – „Koncepte subsidiarity v sociálních službách a úloha nestátních neziskových organizací při jejich poskytování“. „Cílem bylo zachytit postavení

---

⁸¹ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 52 In PRŮŠA, L. Optimalizace struktury sociální péče s přihlédnutím ke specifickým jednotlivých oblastí, *Metody regionální demoeconomické analýzy a prognózy*. České Budějovice: Dům techniky ČSVTS, str. 187

⁸² BAREŠ, Pavel. 2006 „Koncepte subsidiarity v sociálních službách a úloha nestátních neziskových organizací při jejich poskytování“ *Veřejná správa* 45. příloha.

⁸³ TOMES, I. a kol.: *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, str. 115.

neziskového sektoru při realizaci poskytování sociálních služeb jakožto klíčového prvku ovlivňujícího možnosti subsidiárního poskytování sociálních služeb.⁸⁴ Výzkum se opíral o výzkumné šetření, ve kterém byly osloveny: referáty sociálních věcí obecních úřadů v obcích s pověřeným obecním úřadem (388 obcí), městské části hlavního města Prahy s rozšířenou působností (22 městských částí).

Výsledkem realizovaného výzkumu byla tato fakta:⁸⁵

- nejrozsáhleji realizovanými typy služeb byly pečovatelské služby a domovy s pečovatelskou službou
- dále následovaly domovy důchodců
- nejnižší rozsah realizace byl zaznamenán u služeb sociální rehabilitace a terapeutických komunit
- v poskytování těchto služeb převažují orgány státní správy a samosprávy
- neziskové organizace se podílejí na realizaci sociálních služeb s nízkým rozsahem realizace, nízkou mírou přiměřenosti potřebám a nižší přiměřeností finančních prostředků.
- princip subsidiarity je v sociální oblasti zužován na hledisko institucionálního rozvrstvení výkonu státní správy, není důsledně uplatňován.

Řešením této situace je zmiňované komunitní plánování, které dané oblasti usnadní cestu v orientaci, které služby jsou pro její obyvatele potřebné a které nikoli.

Pro hodnocení vývoje sociálních služeb se používají úrovně normativů vybavenosti jednotlivých regionů službami sociální péče. Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. v knize *Ekonomie sociálních služeb* (str. 51) uvádí, že tyto normativy nebyly nikdy zavedeny do praxe, z důvodu obav jejich možného zneužití v plánovací praxi jako nástroje neúměrného zatížení státního rozpočtu dlouhodobě dopředu. Tyto normativy jsou jediné, které poukazují na kvantitativní úroveň sociálních služeb v jednotlivých územních celcích. Analýza

---

⁸⁴ BAREŠ, Pavel. 2006 „Koncepte subsidiarity v sociálních službách a úloha nestátních neziskových organizací při jejich poskytování“ *Veřejná správa* 45. příloha

⁸⁵ Ibid

vybavenosti regionů byla provedena poněkoliakáté v roce 2005. Z důvodu realizace předchozích analýz je možné poukázat na vývojové a strukturální změny v jednotlivých regionech.⁸⁶

„Při hodnocení rozsahu poskytovaných sociálních služeb v jednotlivých regionech je nutno mít na zřeteli, že při hodnocení jejich vybavenosti nelze uplatňovat stejná hlediska na celém území, na zřeteli je nutno mít celou řadu objektivních charakteristik determinujících určité rozdíly vyplývající:

- z míry urbanizace
- z věkové, kvalifikační, profesní a sociální struktury obyvatelstva na daném území
- ze struktury osídlení jednotlivých územních celků, z velikosti obcí
- z míry realizace tradičních funkcí rodiny v péči o staré občany

Z nejrůznějších sociologických změn probíhajících ve společnosti, zejména rozpad vícegeneračního soužití rodin.“⁸⁷

Zkreslujícím hlediskem při hodnocení vybavenosti regionů sociálními oblastmi jsou neúplné statistické podklady. Oficiální statistické podklady MPSV nezahrnují například všechny aktivity, které poskytují neziskové organizace a další. Na základě dostupných zdrojů jsou doc. Ing. Průša CSc. uvádí tyto závěry:⁸⁸

- „vyšších hodnot vybavenosti místy v domovech důchodců dosahují zpravidla okresy, kde je „narušena“ původní struktura osídlení, a v důsledku toho zde neexistují úzké rodinné a příbuzenské svazky, nižší hodnoty vybavenosti jsou dosahovány v okresech s vysokou mírou vzájemné rodinné solidarity, v magistrátních městech

- chybějící kapacity v domovech důchodců nejsou dostatečně zastupovány ani péčí poskytovanou v léčebnách pro dlouhodobě nemocné či v jiných formách pobytových zařízení pro seniory

- počet neuspokojených žadatelů o umístění do domovů důchodců není pomocným kritériem pro určení skutečné potřeby kapacit v těchto zařízeních

⁸⁶ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 52

⁸⁷ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 52 In PRŮŠA, L.

Optimalizace struktury sociální péče s přihlédnutím ke specifickým jednotlivých oblastí, *Metody regionální demoeconomické analýzy a prognózy*. České Budějovice: Dům techniky ČSVTS, str. 187

⁸⁸ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 53

- rozsah pečovatelské služby poskytované v domácnostech jednotlivých klientů je významným způsobem závislý na regionálním profilu (rovinatý profil dosahuje nejvyšších hodnot a hornatý nejnižších)
- na regionální úrovni nedochází k propojování sociální a zdravotní péče
- ve vybavenosti jednotlivých krajů sociálními službami pro seniory nedošlo v posledních pěti letech k výrazným změnám z hlediska rozsahu péče v rezidenčních zařízeních. Snižuje se rozsah poskytování pečovatelské služby v jednotlivých krajích.“

Výše uvádím pouze závěry týkající se sociálních služeb seniorů, neuvedla jsem zde zdravotní oblast, která je však podrobně uvedena v Ekonomii sociálních služeb, 2007, (str.55).

V následující kapitole se zabývám poskytovateli sociálních služeb.

2.7. Poskytovatelé sociálních služeb

Sociální služby mohou poskytovat státní i nestátní organizace. Zřizovatelem může být v ČR obec, kraj a MPSV.

Obec může být zřizovatelem sociálních služeb v rámci své samostatné působnosti jako vlastní organizační složky bez právní subjektivity, nebo jako příspěvkové organizace se samostatnou právní subjektivitou.⁸⁹

Kraj může být také zřizovatelem sociálních služeb v rámci své samostatné působnosti, jedná se o stejné právní ukotvení jako obce a to jako vlastní organizační složky, nebo jako příspěvkové organizace. Po roce 2002 se staly kraje zřizovateli většiny zařízení sociální péče, jednalo se o zařízení, které do té doby zřizovaly okresy.

Ministerstvo práce a sociálních věcí může také zřizovat zařízení sociální péče. „V současnosti je ministerstvo zřizovatelem specializovaných ústavů s celostátní působností“.⁹⁰

Neziskové organizace, organizace občanského sektoru, umožňují lidem sdružování a společné ovlivňování veřejných záležitostí v roli partnerů institucí státu a trhu. Samozřejmě, že pokud lidé mají ovlivňovat situaci, je nezbytné, aby měli zájem v organizacích působit. Martin Potůček užívá pojem „sociální participace“, jímž označuje potřebu společnosti disponovat dostatečným potenciálem občanství.⁹¹

Důležitou předností neziskových organizací je práce dobrovolníků, aktivistů, organizování lidské solidarity. Činnost nestátních organizací je méně formální a levnější. Práci dobrovolníků je možné z ekonomického hlediska přepočítat na plat a zde se nám ukazuje, kolik dobrovolníci práce zastanou.

---

⁸⁹ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.12

⁹⁰ Ibid 12

⁹¹ POTŮČEK, Martin. *Křižovatky české sociální reformy*. 1. vyd. Praha: SLON, 1999, str. 159

Rozvoj občanského sektoru nebyl jednoduchý hlavně z důvodu opožděné legislativy a nedostatečných finančních zdrojů. Přesto bylo v roce 1989 registrováno v České republice něco přes 2 000 občanských sdružení a o několik let později, v roce 1996, to již bylo téměř 37 000 organizací. Velká část organizací se zaměřila na činnost v rámci poskytování zdravotních a sociálních služeb.⁹²

Nestátní organizace, neziskové organizace, jsou organizace, které nejsou založeny za účelem podnikání, toto právní zakotvení nalezneme v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, kde jsou v § 18 definováni "poplatníci".

Neziskové organizace vymezuje L. Salamon⁹³ strukturálně operacionální definicí, ve které říká, že neziskové organizace jsou ty, které :

- jsou *organizované*, vyznačují se jistou institucionalizací své struktury. Tyto organizace fungují např. na základě jasně formulované zakládací smlouvy či zřizovací listiny, mají stanovenou organizační strukturu, náplň činnosti, atd.
- jsou *soukromé*, institucionálně oddělené od vlády.
- *nerozdělují zisk*, veškeré zisky musí vložit zpět do činnosti organizace.
- jsou *samosprávné*, disponují vnitřní strukturou se stanovením řídicích a kontrolních kompetencí.
- jsou *dobrovolné*.

Začátek působení nestátních organizací v sociálních službách se datuje k roku 1990, kdy vznikaly jako právnické osoby. Tyto organizace vznikaly jako občanské sdružení dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Postupně následovalo další legislativní zakotvení neziskových organizací. V současné době nalezneme poskytovatele sociálních služeb v neziskových organizacích založených v těchto právnických formách. Jedná se o zmiňované občanské sdružení, dále obecně prospěšné společnosti dle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a církevní právnické osoby dle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností.

---

⁹² POTŮČEK, Martin. *Křížovky české sociální reformy*. 1. vyd. Praha: SLON, 1999, str. 159

⁹³ SALAMON, L.M. a kol. *Global Civil Society. An Overview*. Baltimore: The Johns Hopkins University.

Občanská sdružení jsou upravena zákonem č. 83/1990. Již v římském právu bylo povoleno zakládání spolků k uskutečňování stanoveného účelu, pokud nespočíval v porušování práva.⁹⁴

Zákon č. 83/1990 umožňuje jednotlivcům sdružovat se ve spolcích, společnostech a jiných sdružení. Sdružování je zakotveno v Listině základních práv a svobod jako jedno ze základních lidských práv.

Občanské sdružení vzniká ve dvou fázích: první je založení a druhou fází je registrace. Občanské sdružení může založit přípravný výbor, tedy nejméně tři fyzické osoby, z nichž alespoň jedna musí být starší 18 let. Pokud je občanské sdružení založeno, musí být podán návrh na jeho registraci u Ministerstva vnitra ČR. Pokud občanské sdružení splní všechny podmínky stanovené zákonem, má MV povinnost jej zaregistrovat.

Obecně prospěšné společnosti jsou upraveny zákonem č. 248/1995. Jedná se o typ neziskové právnické osoby, jejímž hlavním posláním je poskytování obecně prospěšných služeb veřejnosti za předem stanovených a pro všechny stejných podmínek. Hospodářský výsledek obecně prospěšné společnosti musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb.

Zakladatelem obecně prospěšné společnosti (dále OPS) může být každá fyzická nebo právnická osoba či stát. Může být zakladatel jediný či jich může být více. Forma založení je v případě jednoho zakladatele notářským zápisem, v případě více zakladatelů zakládací smlouvou. Zakladatelé jsou povinni podat návrh na zápis do rejstříku obecně prospěšných společností, který vede rejstříkový soud. Obecně prospěšná společnost vzniká dnem zápisu do tohoto registru.

Zákon stanoví, že OPS musí mít tři orgány: správní radu, dozorčí radu a ředitele. Dále zákon stanoví nakládání s majetkem a hospodářskými výsledky OPS. OPS využívá finanční prostředky společnosti na zajištění obecně prospěšných služeb. Povinností OPS je vydávat každoročně výroční zprávu o své činnosti a hospodaření, která musí být přístupná veřejnosti.

Právní úprava zákona o OPS je tedy propracovanější než zákona o občanských společnostech. Přesto v tomto zákoně chybí bližší specifikace poskytování sociálních služeb.

---

⁹⁴ DEVEROVÁ, Lenka. 2007. „Prameny práva“ *Přednáška v rámci studia na FHS* 25. dubna 2008 Praha.

Oldřich Matoušek v knize „Sociální služby“ říká: „Povolení k činnosti obecně prospěšných služeb v oblasti sociálních služeb není vázáno na žádné podmínky, jež by odrážely požadavky na kvalitu a profesionalitu poskytovaných služeb.“⁹⁵

Církevní právnické osoby jsou upraveny zákonem č. 3/2002. Církevní právnické osoby jsou další subjekty, které poskytují sociální služby. Registrované církve a náboženské společnosti na základě zmiňovaného zákona podávají návrh na evidenci svého orgánu jako církevní právnické osoby. Návrh se podává k Ministerstvu kultury, které provede zápis do rejstříku církevních právnických osob.

Dalším subjektem neziskového sektoru jsou *nadace a nadační fondy*, které se na poskytování sociálních služeb mohou podílet finančně. Nemohou však samy poskytovat služby.

Výše uvedené subjekty nemají ve svém zákoně specificky vymezenou činnost poskytování sociálních služeb a to z důvodu, že jsou zřizovány také za jiným účelem. Jedná se o účely sportovní, výchovné, vzdělávací, kulturní a další. Zákon o sociálních službách je tedy novou formou, která má zákonné požadavky na poskytovatele sociálních služeb. Sociální služby mohou poskytovat organizace, ale také fyzické osoby.

Neziskové organizace jsou financovány z dotací, darů a z vlastní činnosti, kdy zisk znovu investují v rámci své činnosti.

Nestátní organizace dle doc. Ing. Ladislava Průši CSc. svou činností „posilují vědomí občanské odpovědnosti a solidarity při řešení konkrétních místně a časově determinovaných sociálních problémů jiných lidí; přispívají ke zvýšení spoluzodpovědnosti občanů za věci veřejné; prohlubují efektivnost sociálních činností zvýšením jejich adresnosti a snížením jejich nákladů.“⁹⁶

---

⁹⁵ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.14

⁹⁶ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 21

Státní organizace, které nejčastěji poskytují sociální služby, jsou organizace příspěvkové. *Příspěvkové organizace* jsou vymezeny zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. V tomto zákoně je definováno, že příspěvkové organizace mohou zřizovat územní samosprávné celky, tedy obec či kraj. Územní samosprávný celek zřizuje příspěvkové organizace hlavně v oblasti neziskové, kdy je potřeba, aby organizace měly svou samostatnou právní subjektivitu. Zřizovatel o příspěvkové organizaci vydává zřizovací listinu a je možné, aby ji kdykoli zrušil. Příspěvková organizace se zapisuje do obchodního rejstříku, její hospodaření kontroluje zřizovatel.

Příspěvková organizace hospodaří s finančními prostředky získanými svou činností a dále s prostředky získanými od svého zřizovatele. Zřizovatel přispívá na provoz organizace. Pokud organizace vytváří zisk, může ho použít pouze ve prospěch své hlavní činnosti, zřizovatel však může povolit organizaci jiné využití tohoto zdroje. Příspěvková organizace vytváří fondy, které převádí do následujícího roku.

2.7.1. Typy organizací poskytující péči seniorům

Na území České republiky poskytují služby seniorům tyto organizace: domovy důchodců, domovy s pečovatelskou službou, domovy – penziony pro důchodce. Všechny tyto organizace dnešní legislativa zahrnuje pod název „domovy pro seniory“.⁹⁷

Dále se pokusím vysvětlit jednotlivé rozdíly mezi typy domovů a dalšími zařízeními poskytujícími péči seniorům.

Domov pro seniory je místo, kde se senioři rozhodli dobrovolně trávit svůj čas, a které by jim mělo nahradit jejich dosavadní domov. Důležitou podmínkou pro přijetí je dobrovolnost vstupu do tohoto zařízení. Klient, uživatel zařízení, musí splňovat domovem

---

⁹⁷ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.89

stanovená kritéria, která jsou vymezena již při jeho zájmu o umístění. Klientům je poskytováno plné zaopatření od ubytování, stravy po úklid, praní atd. V domově pro seniory se poskytuje celodenní zdravotní péče, primárně se jedná o zařízení sociálních služeb, zdravotní péče je tedy péčí doplňkovou. Klienti zařízení mají možnost účastnit se programu, který nabízí, a aktivně se na něm podílet. Jejich povinností je platit úhradu za pobyt v domově, v případě pobírání příspěvku na péči tento příspěvek ze zákona náleží zařízení. Klient s domovem uzavírá smlouvu, kterou může vypovědět a stejně tak organizace tuto smlouvu může vypovědět na základě porušování daných pravidel. Organizace má právo zvolit zda klienta přijme či nikoli, ale nesmí se dopouštět diskriminace. Klient, který vstoupí do zařízení, musí respektovat domovem stanovená pravidla, a kdykoliv se může rozhodnout, že z domova odejde. Na základě zákona o sociálních službách se klient podílí na životě v domově. Domov mu přiděluje klíčového pracovníka (podrobněji viz kapitola Péče o seniory), se kterým klient plánuje svůj pobyt v domově a hledá možná zlepšení a cíle, kterými může naplnit trávení svého času. Domov nabízí volnočasové aktivity pro klienty, dále může nabízet ergoterapii, fyzioterapii a další. Ideální je, když domov spolupracuje s jinými zařízeními, která poskytují sociální služby. Důležité je umístění domova. Měl by se vyskytovat v dostupné lokalitě, aby jeho obyvatelé mohli využívat možnosti, které nabízí nejen domov samotný, ale i jeho blízké okolí. Některé domovy mají „oddělení“, kde se věnují lidem se zhoršeným zdravotním stavem.

Péči o klienty zajišťují pracovníci sociální péče, zdravotnický personál, sociální pracovníci a další.

Zákon o sociálních službách a pobírání příspěvků na péči svým způsobem selektuje příjem klientů do těchto zařízení. Zařízení se zaměřením na sociální služby přijímají uchazeče, kteří mají zdravotní problémy, a přihlížejí k tomu, zda tito pobírají příspěvek. Ač ze zákona je jasné, že nepřijetí osoby nepobírající příspěvek může být diskriminační, přesto je situace v reálu jiná. Příspěvek na péči náleží ze zákona zařízení a je pro něj tedy určitým zdrojem peněz. Z tohoto důvodu se tady stává, že zařízení, které je sociální, pohlíží při příjmu klienta do zařízení na jeho zdravotní stav a na základě jeho stavu se rozhoduje, zda jej přijme, či nikoli. Zájemci o umístění v zařízení mohou chápat tuto situaci jako: „můj zdravotní stav musí být natolik špatný, abych se mohl dostat do jiného zařízení, nebudu se

tedy snažit, ale podrobím se svým zdravotním potížím“. Tuto vsuvku si dovoluji zmínit z pracovní zkušenosti sociální pracovníce v domově pro seniory při komunikaci se zájemci o umístění. V tomto odstavci navazují na výše uvedené nevýhody zákona o sociálních službách v kapitole 2.2. Zákona o sociálních službách.

Domnívám se, že takovýto dopad zákon mít neměl. Zde se ostatně prolíná ještě jiná problematika a tou je financování těchto služeb a financování provozu zařízení.

Domov s pečovatelskou službou je zařízení, které poskytuje uživateli byt. Uživatel je v domově v pronájmu, za který platí stanovenou částku. Domov uzavírá s uživatelem smlouvu, na základě které byt obývá. Uživatel si může dále s domovem dohodnout i další služby, které si zaplatí - jedná se o pomoc v domácnosti, donášku jídla, ošetřovatelskou péči, pomoc při osobní hygieně, doprovod na úřady a další služby, které jsou vymezeny zákonem o sociálních službách. Domov je určen pro uživatele, kteří nejsou schopni si sami obstarat některé činnosti a potřebují pomoci v domácnosti. Tyto služby zajišťují pečovatelky a zdravotní sestřičky.

Domov – penzion pro důchodce poskytoval nájemní byt uživatelům, o nichž se předpokládalo, že jsou soběstační. Ti si mohli navíc objednat některé služby, například nákup, úklid, praní a žehlení prádla.⁹⁸

Hospic - jedná se o zařízení, které není určené pouze seniorům ale všem, kteří se nachází v terminálním stádiu své nemoci. Hospic poskytuje komplexní individuální a paliativní péči. Pracovníci zařízení se zaměřují jak na pomoc pacientovi, tak na pomoc jeho rodině a blízkým. O nemocné pečují lékaři, zdravotníci, pečovatelky, sociální pracovníci, psychoterapeut, kněz a často dobrovolníci. Snahou je, aby nemocnému byla poskytnuta maximální péče v oblasti psychické, fyzické a sociální.

V ČR jsou hospice nestátní zdravotnické zařízení.

---

⁹⁸ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.90

Léčebny dlouhodobě nemocných (LDN) jsou zdravotnická zařízení poskytující péči dlouhodobě nemocným. Ti, kteří potřebují péči a nemohou být propuštěni z nemocnice často, odcházejí do LDN, v mnoha případech se jedná spíše o nezvládnutou situaci sociální než zdravotní. Lidé v tomto zařízení mohou strávit 3 měsíce a následně musí LDN opustit. Většina pacientů v LDN jsou právě senioři, ale nalezneme zde i mladší jedince. „Pro úhradu pobytu se používá institut sociální hospitalizace, zdravotnické zařízení dostává finanční úhradu za pobyt nemocných jako paušální dávku z rozpočtu MPSV, která ve skutečnosti nekryje náklady na pobyt nemocného.“⁹⁹

V LDN pracují zdravotníci, fyzioterapeuti, sociální pracovníci, kteří se snaží řešit situaci nemocného.

Oldřich Matoušek v knize „Sociální služby“ uvádí, že v některých nemocnicích se zavádí systém tzv. *návratné péče*.¹⁰⁰ Sociální pracovník hodnotí situaci nemocného a zjišťuje podmínky, do jakých by se nemocný vrátil - jde o komplexní řešené situace. Sociální pracovník může zabránit tomu, aby se nemocný musel po čase opět vrátit do nemocnice kvůli zanedbanému domácímu doléčení, či nedostatečné rehabilitaci.

Dále nemocnice zavádějí tzv. „*řízené návštěvy*“.¹⁰¹ Personál komunikuje s návštěvami, hlavně s rodinou, a poskytuje jim rady, jakým způsobem zvládnout situaci, kdy se navrátí domů senior, zacvičuje rodinu i v rehabilitaci a dalších potřebných úkonech.

Dalším typem služby pro seniory je *pečovatelská služba*. Jedná se o ambulantní službu, která za seniory dojíždí domů a pomáhá jim v nákupu potravin, základní ošetrovatelské péči, obstarávání domácnosti. Většina pečovatelských služeb je zřízena obcemi a někdy neziskovými organizacemi. Jednotlivé úkony, které pečovatelská služba pro svého uživatele vykoná, jsou dohodnuty předem na základě smlouvy a stanovených poplatků za tuto službu.

---

⁹⁹ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.90

¹⁰⁰ Ibid

¹⁰¹ Ibid

Pečovateľská služba není služba, která by byla klientům poskytována po celý den. Pracovníci pečovatelské služby jsou pečovatelky a zdravotníci.

Oldřich Matoušek dále uvádí v kapitole „Služby pro staré lidi“¹⁰², že po roce 1989 vznikaly agentury domácí péče - nestátní organizace, které by mohly kombinovat zdravotní a sociální péči o seniory, šlo by tedy o tzv. *komplexní domácí péči*. Většina současných agentur však poskytuje pouze služby zdravotní. Problematikou této situace jsou finanční zdroje.

Mezi službami, které se rozšířily po roce 1989, byla *denní centra pro seniory*, dříve tzv. „domovinky“. Tato zařízení poskytují aktivizační činnosti, mohou zajistit dovoz a rozvoz klientů, stravování, asistenci při podávání léků, sociální poradenství klientům a jejich rodinám. Některá centra se specializují na seniory trpící demencí. Cílem těchto center je snížení negativního vlivu stárnutí a podpora soběstačnosti.¹⁰³

Dalším typem služeb pro seniory, které se po roce 1989 rozšířily díky neziskovým organizacím jsou tzv. *služby úlevové (respitní) péče*. Za klientem domů dochází pracovník, který seniora hlídá v domácím prostředí, či je možné seniora odvézt do jiného zařízení na část dne. Tato služba je poskytována seniorům, aby se nebáli doma být sami.

Některé organizace poskytují *služby tísňového volání*. Tyto služby umožňují seniorům dovolat se v případě pocitu ohrožení. Senioři jsou monitorováni po celý den, v případě jejich ohrožení, pádu, zhoršení zdravotního stavu, napadení, odesílá klient stiskem monitorovacího zařízení do dispečinku zprávu a pracovníci dispečinku se s klientem spojí. Další možnosti, které se nabízejí, jsou tzv. náramky, kde jsou uloženy informace o jedinci, který ho nosí - toto využívají např. lidé trpící demencí.

---

¹⁰² MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.91

¹⁰³ Domov Sue Ryder. *Denní stacionář*. 2004. [online] [cit. 15.8.2008] Dostupné z : <<http://www.sue-ryder.cz/>>

Pro rodiny a osoby, které pečují o seniory, vznikly *svépomocné skupiny*. Tyto skupiny se dobrovolně setkávají a sdílejí společně problematiku péče o seniory.

*Mezigenerační program*¹⁰⁴ je program, který je založen na spolupráci mezi organizacemi, např. mezi domovem pro seniory a mateřskou školou či základní školou. Senioři tak mohou být v kontaktu s dětmi a naopak.

Problematikou péče o seniory je stále nedůsledné vyhledávání a pátrání po seniorech, kteří se potýkají se sociálním vyloučením a dále s týráním a zanedbáváním.

Na péči o seniory se podílejí i církevní organizace, poskytují často pečovatelskou službu, hospice a poradenské služby.

Výše jsem vyjmenovala poměrně velké množství služeb, které jsou poskytovány seniorům, ovšem problémem zůstává, že všechny tyto služby nalezneme ve velkých městech, ale ve městech malých jich je jen zlomek a většinou ani to ne. Senioři na základě svého bydliště spadají do tzv. spádové oblasti, kde naleznou domov pro seniory či terénní pečovatelskou službu. Kam se však mohou obrátit senioři, kteří se nacházejí mimo cílovou skupinu spádové oblasti, je velkým problémem.

---

¹⁰⁴ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.92

2.8. Financování sociálních služeb

V roce 2003 došlo ke změnám v otázce financování sociálních služeb. Kompetence okresních úřadů byly převedeny na kraje, které se začaly podílet na financování. Oldřich Matoušek v knize „Sociální služby“ uvádí, že v letech 2003-2004 došlo ke snížení celkového objemu výdajů na sociální služby. Krajské úřady nemají sociální služby jako prioritu.¹⁰⁵

Podle oficiálních statistických podkladů od počátku 90. let dlouhodobě se zvyšují náklady na sociální služby, (viz. tabulka č. 6¹⁰⁶).

Tabulka č. 6 - Vývoj nákladů na sociální služby v letech 1992-2005 (v mil Kč)

rok	výdaje na sociální služby celkem	z dotace pro nestátní neziskové organizace
1992	4 384	245
1995	8 738	240
2000	11 016	664
2005	14 685	607

Zdroj: (Matoušek, Oldřich, 2007: 66)

Z rozborů vývoje struktury financování sociálních služeb vyplývá:¹⁰⁷

- „podíl státu na financování sociálních služeb se ve druhé polovině 90. let soustavně mírně snižoval, přičemž nejnižších hodnot dosáhl v roce 2002, poté se tento podíl výrazně zvýšil, nicméně úroveň z poloviny 90. let nedosáhl;
- podíl klientů na krytí nákladů sociálních služeb se nejvýrazněji zvýšil v roce 1997 (cca o 12%), v následujícím období se tento podíl pohybuje na přibližně stejné úrovni;

¹⁰⁵ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, str.66

¹⁰⁶ Ibid

¹⁰⁷ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 29

- podíl zřizovatelů z řad bývalých okresních úřadů, krajských a městských úřadů na počátku sledovaného období naopak výrazně poklesl, poté se až do roku 2002 mírně zvyšoval, následně mírně poklesl a teprve v roce 2005 se opět zvýšil;
- podíl nestátních neziskových organizací vykazuje velmi těžce hodnotitelné tendence, které jsou pravděpodobně výrazně ovlivněny nepřesností statistických podkladů.“

System financování sociálních služeb je změněn s vydáním zákona o sociálních službách. Velká změna nastává v možnosti pobírat novou sociální dávku – *příspěvek na péči*.

Příspěvek na péči má být poskytován těm osobám, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu budou potřebovat pomoc jiné fyzické osoby při péči o vlastní osobu a při zajištění soběstačnosti.¹⁰⁸ Zákon jasně stanovuje úkony, které osoba musí zvládat, aby dosáhla na tu či onu výši příspěvku. Způsob hodnocení těchto úkonů je stanoven vyhláškou č. 505/2006 Sb.

Příspěvek na péči je poskytován ve 4 stupních. V případě seniorů se jedná o tuto výši: 2 000,-; 4 000,-; 8 000,- a 11 000,- Kč. Zdravotní stav žadatele je posuzován lékařem, sociálním pracovníkem příslušného úřadu a posudkovým lékařem, který rozhodne o výši příspěvku. Příspěvek na péči vyplácí obecní úřad obce s rozšířenou působností.

2.8.1. Financování neziskových organizací

Ze státního rozpočtu jsou vymezeny prostředky, které jsou určeny pro činnost neziskových organizací, jedná se o tzv. dotační politiku, o finanční částky rozdělené vybraným nadacím a o zvýhodnění v placení daní z příjmů pro neziskové organizace.¹⁰⁹

Poradní orgán vlády České republiky, *Rada vlády pro nestátní neziskové organizace*¹¹⁰, se zabývá občanským sektorem. Jeho cílem je sledování dostupnosti informací o neziskovém sektoru, dále sleduje používání finančních prostředků z Nadačního investičního fondu,

¹⁰⁸ Zákon 108/2006, §7

¹⁰⁹ DOHNALOVÁ, Marie. *Antropologie občanské společnosti*. Brno: Nadace Universita Masarykiana v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA v Brně, 2004, str. 67

¹¹⁰ Ibid

spolupracuje s kraji na budování regionální ekonomiky, dělá rozborů financování neziskových organizací z veřejných rozpočtů, zabývá se analytickou činností v oblasti poskytování dotací neziskovým organizacím. Nadační investiční fond byl zřízen z důvodu finančního posílení neziskového sektoru.

Neziskové organizace mohou získávat finanční zdroje z veřejných rozpočtů či od konkrétních fyzických nebo právnických osob pro daný účel za předem stanovených podmínek. Dále mohou neziskové organizace získávat finanční prostředky prodejem vlastních služeb nebo produktů a dalších vlastních prostředků. Jedná se o členské příspěvky, dary, výtěžky ze sbírek, příjmy od sponzorů. Sponzor je daňově zvýhodněn – podrobněji viz odpočet daru ze základů daně. Stát zpravidla reguluje rozsah možného sponzorství z důvodu těchto odpočtů.

Neziskové organizace jsou dle slov Igora Tomeše¹¹¹ prověřovány, zda si dokáží sehnat peníze i z jiných zdrojů, neboť pokud by měly být financovány pouze ze státního rozpočtu, pozbývalo by poskytování služeb nestátními organizacemi smysl a stát je pak může organizovat přímo. Kontrola státu jak oblasti financování (ve smyslu získané dotace), tak poskytování sociálních služeb je legislativně upravena.

Neziskové organizace jsou převážně financovány z veřejných rozpočtů. „Činnost neziskových organizací může být ve vztahu ke státním neziskovým organizacím:

- *výlučná*, tedy příslušnou činnost provádějí pouze neziskové organizace;
- *komplementární*, činnosti jsou doplňkem činností prováděných státními organizacemi;
- *alternativní*, prováděná souběžně se státními organizacemi;
- *rozvojová*, činnosti neziskových organizací, které jsou spojeny s novou ekonomikou jako je oblast internetu, telekomunikace, a další.“¹¹²

Financování neziskových organizací může být bráno jako podpora, která může být *přímá* či *nepřímá*.

---

¹¹¹ TOMEŠ, Igor. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, str. 101

¹¹² DOHNALOVÁ, Marie. *Antropologie občanské společnosti*. Brno: Nadace Universita Masarykiana v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA v Brně, 2004, str. 68

Nepřímá podpora má tyto podoby:

- *Osvobození od daní* - příjmy nepodléhají dani z příjmů (dary movité i nemovité atd.), příjmy jsou osvobozeny od daně z příjmů (členské příspěvky atd.), příjmy podmíněně osvobozené. Organizace neplatí daň z příjmu, pokud její čistý roční příjem nepřesáhne 300 000 Kč za jedno zdaňovací období.¹¹³
- *Odpočet daru ze základu daně* - fyzické osoby mohou uplatnit odpočet ze základu daně ve výši 10% a právnické osoby ve výši 5%, pokud dar přesáhne hodnotu 1 000 Kč a 2 000 Kč. Dar je nutno doložit písemně.¹¹⁴

Přímá podpora státu zahrnuje přímé rozdělování rozpočtových a mimorozpočtových zdrojů:

- *Rozpočtové zdroje*¹¹⁵ - prostředky přidělené do příslušné kapitoly rozpočtu pod odpovídající rozpočtové položky. Z těchto položek dochází následně k vyplácení dotací. Dotace jsou tedy jedním ze zdrojů financí pro státní i neziskové organizace. Dotace je stanovená na dobu jednoho roku a je účelově vázaná. Další možností pro neziskové organizace je výběrové řízení a účast na veřejných zakázkách a schválení zákona o daňových asignacích, kdy se plátce daně rozhodne část této daně asignovat konkrétní neziskové organizaci. V roce 2005 vláda ČR projednala věcný záměr zákona o daňových asignacích, ale tento záměr neschválila.
- *Mimorozpočtové zdroje* - jedná se o výnosy z privatizace. Tyto výnosy byly vloženy do Nadačního investičního fondu a následně rozděleny vybraným nadacím.

Z veřejných rozpočtů mohou získávat neziskové organizace zdroje z jednotlivých ministerstev, dále z krajů a obcí.

„Dotiční politika státu v obecné poloze směřuje především na činnosti neziskových organizací, které stát sám neprovádí, nebo které jsou nezbytně doplňkové nebo alternativní.

¹¹³ Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, §19

¹¹⁴ Zákon č. 357/92 Sb., o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí, §20

¹¹⁵ DOHNALOVÁ, Marie. *Antropologie občanské společnosti*. Brno: Nadace Universita Masarykiana v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA v Brně, 2004, str. 69

Na základě zákona však stát dotuje činnosti církevních organizací, politické strany, atd. Dotace poskytované organizacím prostřednictvím rozpočtů obcí a měst nejsou předmětem státní dotační politiky. Obce a města financují z veřejných prostředků činnosti neziskových organizací na základě právního rámce pro poskytování a využívání dotací.¹¹⁶

Při poskytování financí na aktivity neziskových organizací v oblasti sociálních služeb byly postupně realizovány principy dotační politiky:¹¹⁷

- princip rovných podmínek pro všechny poskytovatele veřejných služeb,
- princip efektivního vynakládání veřejných prostředků,
- princip primárního důrazu na kvalitu poskytovaných služeb,
- princip transparentního systému financování,
- princip stabilního systému financování,
- princip aproximace standardnímu pojetí v Evropské unii.

Dotace se poskytují na dobu jednoho roku. Dotace projektů jsou určeny k podpoře aktivit občanů aby pomohli sami sobě či ostatním, kteří jejich pomoc potřebují. „Dotace nejsou určeny aby se jimi financovala činnost naplňující ambice jednotlivců nebo jednotlivých skupin profesionálů a vytvářela se tak specifická oblast zaměstnávání v oblasti sociálních aktivit, která je státem či obcí financována, ale nemůže být kontrolována.“¹¹⁸

Stát by měl preferovat aktivity nestátních subjektů, které nejsou státem či obcí podpořeny, tedy aktivity, které stát či obec nerealizuje. V tomto případě by se jednalo o komplementární vztah mezi státem a neziskovou organizací.

Působení neziskových organizací umožnilo rozšířit pole nabídek v sociální oblasti, možnost sdružování se za daným účelem. Pocit občanů, že pro řešení své sociální situace mohou hledat řešení i v jiné oblasti, než kterou nabízí stát.

Mezi nevýhody, které poskytování dotací mají, je období, na které se dotace dává – respektive jednoleté období je krátké pro řešení dlouhodobějších zájmů a udržení si stability

---

¹¹⁶ DOHNALOVÁ, Marie. *Antropologie občanské společnosti*. Brno: Nadace Universita Masarykiana v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA v Brně, 2004, str. 70

¹¹⁷ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007, str. 61 In MÁTL, O.,

PRŮŠA, L. Nad pojetím dotační politiky MPSV. Sociální politika č. 9/1999

¹¹⁸ TOMESŠ, Igor. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, str. 102

organizace. Organizace získávají dotace v průběhu celého roku a většinou po částech, je tedy obtížné pro organizace na začátku roku začínat od nuly a čekat, kdy jim dotace přijde. Větší a stabilní neziskové organizace tuto situaci řeší úvěrem, jehož splacení se však s dotací neslučuje, tedy organizace ať tak, či onak trátí. Nestabilní organizace mají problémy s přežitím.

Jak je již uvedeno výše, příjmem pro neziskové organizace jsou také dary. Organizace je musí vykazovat jako rozpočtové příjmy sociálního subjektu nebo sociální soustavy.¹¹⁹

Finanční zdroje lze získávat formou veřejných sbírek peněz, šatstva a pomocí dalších aktivit. Igor Tomeš uvádí, že ze zkušenosti je ověřeno, že lidé rádi přispívají na konkrétní účely, na viditelné cíle v obci či blízkém regionu (podrobněji viz. Tomeš: 2002).

Domnívám se, že tato forma příspěvku v dnešní době pomalu klesá, respektive, že lidé jsou ochotni přispívat na již známé věci, kde nemají obavy o selhání organizace, ale na nově vznikající potřeby lidé nemají již takovou ochotu a důvěru přispívat. Tato situace vyplývá z častého oslovování na příspěví na tu či onu věc.

Občanská sdružení musí věnovat pozornost fund raisingu, tedy formě získávání peněz. Je důležité nejen o peníze žádat, ale umět o ně žádat úspěšně, to je umět přesvědčit o záměru, na který se prostředky vybírají.¹²⁰

Neziskové organizace mohou předkládat projekty do Evropské unie v rámci rámcových programů a získávat tak finanční prostředky pro svou činnost.

---

¹¹⁹ TOMEŠ, Igor. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, str. 104

¹²⁰ Ibid

3. EMPIRICKÁ ČÁST

Základní informace o poskytování služeb pro seniory ve správním obvodě Říčany jsem vyhledávala na internetu - skrze hlavní stránky jednotlivých obcí a měst na stránkách Českého statistického úřadu. Dále jsem oslovila jednotlivá zařízení v těchto obcích a městech, která poskytují sociální služby seniorům.

Coby metodu pro ověření výzkumných otázek jsem zvolila formu dotazníku, dotazníkové šetření, studium dokumentů z jednotlivých zařízení a statistických podkladů.

Výzkumné otázky znějí takto:

- 1) *Kolik je v říčanském regionu státních a nestátních zařízení pečujících o seniory?*
- 2) *Jaké služby tato zařízení seniorům poskytují?*
- 3) *Jakou poptávku po zařízeních ze strany seniorů organizace zaznamenávají?*
- 4) *Jak často se zařízení nachází ve stejné oblasti jako místo trvalého bydliště seniorů využívajících tato zařízení?*

Dotazník je standardizovaná technika, která používá striktně jednotné podněty a odpovědi jsou často omezeny na volbu z předem připraveného souboru kategorií. Jedná se tedy často o uzavřené otázky.¹²¹

Dotazník může postihnout veliký počet jedinců při relativně malých nákladech a umožňuje získat rozsáhlé informace v poměrně krátkém čase. Anonymita dotazníku je relativně přesvědčivá, klade však vysoké nároky na ochotu dotazovaného.¹²²

Techniku sběru dat jsem zvolila z důvodu předpokládaného většího počtu zařízení zabývajících se péčí o seniory, přičemž dotazník je vystavěn tak, abych získala odpovědi na dané výzkumné otázky. Je adresován řediteli či vedoucímu pracovníkovi příslušného zařízení.

---

¹²¹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2000, s. 126

¹²² Ibid 141

V diplomové práci provádím analýzu výsledků výzkumu. Předmětem mého zájmu je dotazník, který jsem rozdala do zařízení poskytující péči seniorům v Říčanech a jejich okolí, dále studium dokumentů. Cílem mého dotazníku je zmapovat organizace poskytující sociální služby pro seniory, zjistit stávající situaci v tomto regionu.

Jak jsem uvedla dříve, mojí cílovou skupinou jsou výlučně organizace poskytující sociální služby seniorům v říčanském regionu. Do výzkumu jsem tedy nezahrnula zdravotnické organizace, školy a jiná výchovná zařízení - Nemocnici v Říčanech a zdravotní střediska, obvodní a další lékaře, školy atd.

Oslovila jsem celkem 14 organizací, které poskytují služby seniorům. Následný dotazník (viz. příloha č.3) jsem směřovala k 11 organizacím poskytujícím sociální služby, neboť ne všechny oslovené organizace splňovaly stanovená kritéria. Celkem jsem respondentům – ředitelům zařízení v dotazníku položila 8 otázek.

Oslovila jsem také Léčebnu dlouhodobě nemocných Vojkov a paní Alenu Bendovou, která poskytuje domácí péči, tito však poskytují převážně služby zdravotní a jejich cílovou skupinou nejsou senioři. Ekonomka LDN uvedla, že neevidují počty seniorů, ale obecně počty pacientů. Senioři tvoří většinu jejich pacientů. Stejně tak paní Alena Bendová z Dobřichovic, která své služby poskytuje také v říčanském regionu, se zaměřuje na oblast zdravotní.

Na základě tohoto zjištění jsem dále tyto dvě zařízení nezahrnula do svého výzkumu, neboť prioritou pro můj výzkum je poskytování služeb sociálních.

Dále jsem zkontaktovala paní Hanu Basíkovou z Mnichovic, jejíž kontakt je k dispozici na webových stránkách při vyhledávání sociálních služeb pro seniory v regionu Říčan. Bohužel paní Basíková již tuto péči neposkytuje od roku 2001.

V dotazníku jsem zvolila uzavřené otázky, s možností výběru, případně doplnění informací u některých otázek.

Návratnost dotazníků byla 100%. Dotazníky jsem rozesílala poštou, či je odnesla osobně do zařízení. Hovořila jsem s řediteli (ředitelkami) zařízení, kteří dotazník vyplnili sami, či mě odkázali k vedoucímu pracovníkovi (převážně se jednalo o sociální pracovnice

a pracovníky pracující se seniory přímo například v Občanské poradně to byla právnička, v jiném zařízení ekonomka).

Motivací pro vyplnění dotazníků byla možnost získání diplomové práce pro potřeby jednotlivých zařízení, poskytnutí získaných informací Komunitnímu centru, následné využití práce v rámci plánování sociálních služeb v říčanském regionu.

3.1. Zpracování dotazníku

V této části se zaměřím na zpracování dotazníku a na jeho vyhodnocení. K jednotlivým bodům v dotazníku:

1. Zjišťovala jsem název a sídlo organizace, kdo organizaci zřídil, kdy byla zřízena a jaký je její statut

Ze čtrnácti zařízení, která jsem oslovila, splňovalo kritéria požadovaná pro další výzkum těchto jedenáct:

- Komunitní centrum Říčany, o.p.s.
- Domov Pod Kavčí Skálou
- Senior, Dům s pečovatelskou službou
- Město Říčany, Pečovatelská služba
- Cesta Integrace, o.s. – Občanská poradna Říčany
- Sdružení Felicita
- Domov pro seniory Kostelec nad Černými Lesy
- Domov Hačka se sídlem v Olešce
- Arcidiézní Charita Mukařov Praha, Domov pro seniory Mukařov
- Město Mnichovice, Pečovatelská služby,
- Geriatricus o.s.

a) z tohoto výčtu organizací uvádím v tabulce č. 7 jejich statut:

Tabulka č. 7

Neziskové organizace	4
Příspěvkové organizace	4
Sdružení fyzických a právnických osob - podnikatelé	1
Organizace města	2

Zdroj: vlastní výzkum

Na základě získaných údajů je patrné, že v oblasti působení sociálních služeb v říčanském regionu dominují neziskové organizace společně s příspěvkovými. Výše uváděné příspěvkové organizace jsou organizace, které jsou zřízeny Středočeským krajem, dále městy.

b) jednotlivé organizace byly založeny (viz. tabulka č. 8):

Tabulka č. 8

Rok založení	1960	1996	2001	2004	2005	2006	2007	2008
Počet organizací	1	1	1	2	1	1	2	2

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v posledních letech 2007 a 2008 došlo v říčanském regionu k nárůstu organizací poskytujících služby seniorům, přesto se však nejedná o radikální nárůst. V posledních dvou letech vznikly tyto organizace:

- Občanská poradna, kterou zřídila Cesta Integrate, o.s.
- Domov pro seniory Kostelec nad Černými Lesy
- Domov pro seniory Mukařov
- Město Mnichovice - Pečovatelská služba

c) zřizovatelé oslovených organizací jsou (viz. tabulka č. 9):

Tabulka č. 9

Zřizovatelé	Neziskové organizace	Kraj	Církev	Fyzické a práv. os.	Město
Počet	3	2	1	1	4

Zdroj: vlastní výzkum

Z uvedených informací vyplývá, že nejčastěji zřizuje organizace poskytující sociální služby v tomto regionu město či obec, dále neziskové organizace, kraj v poslední řadě pak církve a fyzické a právnické osoby, jako podnikatelé.

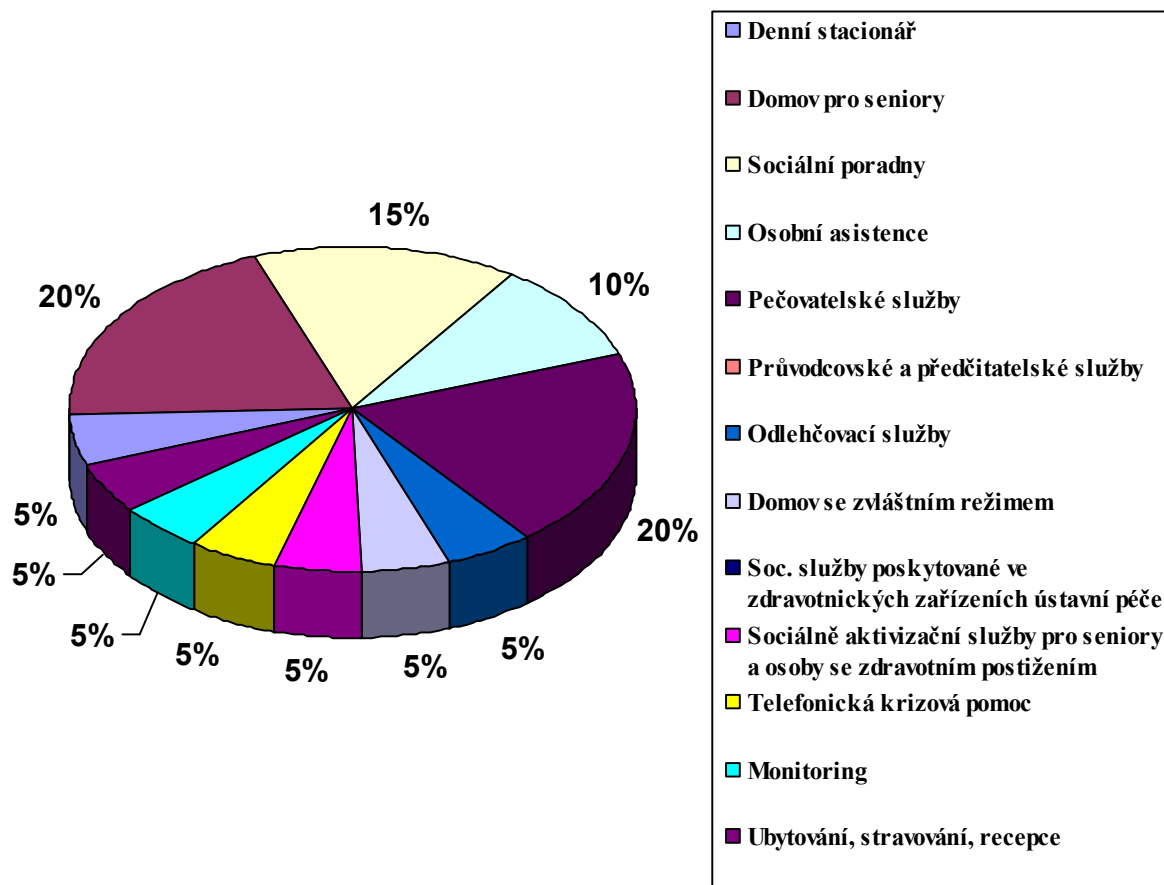
2. Organizace poskytuje služby seniorům.

Z dotazníku vyplývá, že všech jedenáct organizací poskytuje služby seniorům.

3. Pokud organizace poskytuje služby pro seniory, jedná se o (podrobně viz. tabulka č.10):

Tabulka č. 10

Denní stacionář	1
Domov pro seniory	4
Sociální poradny	3
Osobní asistence	2
Pečovatelské služby	4
Průvodcovské a předčítatelské služby	0
Odlehčovací služby	1
Domov se zvláštním režimem	1
Soc. služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
Telefonická krizová pomoc	1
Monitoring	1
Ubytování, stravování, recepce	1

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 1 společně s tabulkou č.10 znázorňuje, že mezi poskytovanými službami v říčanském regionu převažuje domov pro seniory a pečovatelská služby, dále z velké části sociální poradny a osobní asistence.

4. Jsou seniory cílovou skupinou oslovené organizace?

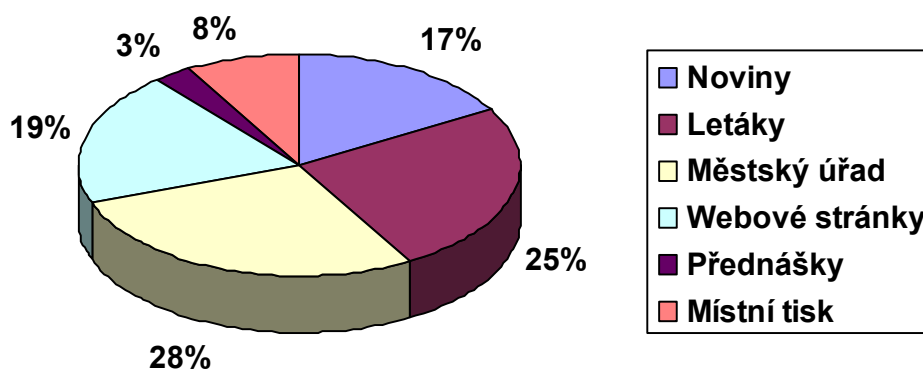
Z dotazníku vyplynulo, že z celkového počtu 11 oslovených organizací 10 organizací má vymezenou jako cílovou skupinu seniory a jedna ne.

5. Jakým způsobem se o zařízení mohou senioři dozvědět (podrobně viz. tabulka č. 11)?

Tabulka č. 11

Noviny	6
Letáky	9
Městský úřad	10
Webové stránky	7
Přednášky	1
Místní tisk	3

Zdroj: vlastní výzkum

Zdroj: vlastní výzkum

Graf. č. 2 a tabulka č. 11: Senioři se mohou o existenci organizací dozvědět nejčastěji, tedy z 28% na Městském úřadu – na sociálním odboru, dalším využívaným zdrojem jsou letáky (25%) a webové stránky (19%), noviny (17%). Místní tisk a přednášky jsou zastoupeny v malé míře.

Senioři přicházejí často do styku s úřady a jsou na komunikaci s úřady zvyklí. Domnívám se, že webové stránky jsou zdrojem informací spíše pro blízké osoby, sami senioři se do styku s internetem tak často nedostanou a mívají obavu z nedůvěryhodného zdroje, případně o tomto způsobu komunikace nevědí. Je ale nezbytné, aby se organizace představovaly na webu, neboť jsou to, navzdory skepsi a nedůvěře mnohých seniorů, informace snadno dostupné.

Domnívám se, že místní (regionální) tisk by mohl hrát větší roli v informovanosti o jednotlivých zařízeních. Senioři rádi tráví svůj volný čas četbou, obzvláště tisku, a právě proto považují takovéto zdroje informací pro seniory za nejvhodnější.

Rovněž nejrůznější společenská setkání jsou seniory hojně navštěvována, a tak dalším možným a zajímavým zdrojem informací může být přednášková činnost.

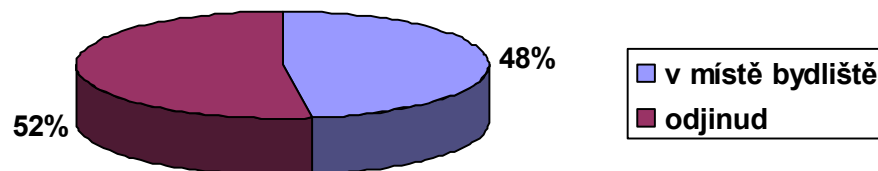
V dalších otázkách jsem zjišťovala, kolik seniorů využilo služeb výše uvedených zařízení v letech 2005, 2006, 2007, jaký zájem byl o tyto služby ve stejných letech, a zároveň, zda senioři, kteří těchto služeb využívají, mají trvalé bydliště v místě, kde se daná zařízení nacházejí, či jsou z jiné oblasti regionu.

6. Senioři, využívající Vašich služeb, mají trvalé bydliště v místě působení zařízení, či jinde?. Uveďte počet. (viz. tabulka č. 12):

Tabulka č.12

	v místě zařízení	odjinud
Komunitní centrum	324	10
Domov Pod Kavčí Skálou	31	14
Senior Říčany	103	0
Pečovatelská služba Říčany	182	14
Občanská poradna, Říčany	15	0
Felicita, Vyžlovka	0	15
Kostelec nad Černými Lesy:		
- Domov pro seniory	20	7
- Pečovatelská služba	27	10
Domov pro seniory Oleška	52	24
Domov pro seniory Mukařov	36	3
Pečovatelská služba Mnichovice	40	15
Geriatricus Nučice	3	800
Celkem	833	912

Zdroj: vlastní výzkum

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 3: Z uvedených dat vyplývá, že 833 seniorů, tedy 48% využilo služeb v místě svého bydliště a 912 seniorů (52%) vyhledalo zařízení ležící mimo místo jejich trvalé bydliště.

Za zkrslující prvek bych označila například trvalé bydliště v domovech pro seniory. V předchozích letech si nově přichozí obyvatelé do domova často změnili trvalé bydliště a nahlásili se k trvalému pobytu právě do domova pro seniory.

Dále organizace Geriatricus významně převyšuje uvedeným počtem seniorů „odjinud“ údaje o ostatních zmiňovaných zařízeních. Organizace Geriatricus poskytuje rozmanitou škálu služeb, lze tedy předpokládat, že její služby bude využívat více seniorů z celého říčanského regionu a nejenom z malé obce Nučice.

Senior, Dům s pečovatelskou službou Říčany přijímá žádosti o umístění pouze od obyvatel žijících ve městě Říčany, nenalezneme zde tedy uživatele této organizace z jiné části republiky.

Správní obvod Říčany¹²³ čítal k 1.7. 2007 celkem 45 920 obyvatel, z toho 22 433 mužů a 23 487 žen. Stav obyvatel k 31.12.2006 nad 65 let věku čítá 6 075. Průměrný věk v tomto

¹²³ Český statistický úřad. 2007. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností 1995 až 2006*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/kapitola/4030-07-1995_az_2006-01000>.

obvodu v roce 2006 je 39,2. Podklady vycházejí z Demografické ročenky správního obvodu obcí s rozšířenou působností v období 1995-2006.

7. Kolik seniorů využilo služeb organizace v letech 2005, 2006, 2007? (viz. tabulka č. 13):

Tabulka č. 13

	2005	2006	2007
Komunitní centrum	0	50	334
Domov Pod Kavčí Skálou	45	45	45
Senior Říčany	106	109	103
Pečovatelská služba Říčany	?	?	?
Občanská poradna, Říčany	0	0	15
Felicita, Vyžlovka	?	?	?
Kostelec nad Černými Lesy:			
- Domov pro seniory	27	27	27
- Pečovatelská služba	45	40	38
Domov pro seniory Oleška	26	21	28
Domov pro seniory Mukařov	39	39	39
Pečovatelská služba Mnichovice	0	0	45
Geriatricus Nučice	0	420	639
Celkem	288	751	1 313

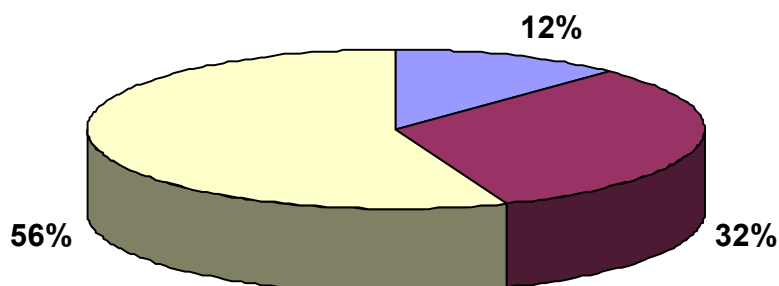
Zdroj: vlastní výzkum

V některých kolonkách tabulky nalezneme otazníky, jedná se o údaje, které respondenti nevedli. Důvodem jejich nevyplnění je:

- „tato data neznáme“;
- „nemáme informaci o těchto datech, dříve bylo zařízení pod krajem a tato data nám nejsou známa“;
- „nelze to spočítat, děláme měsíční výkazy ale nevidujeme celoročně, lidé odcházejí, přicházejí, umírají, nemůžeme tedy tato data sčítat“;
- „bez vysvětlení“.

Podobná a další kritéria uvedli respondenti v případě nevyplnění otázky č. 8.

Z výše uvedené tabulky č.13 vyplývá, že celkem využilo služeb v říčanském regionu 288 seniorů v roce 2005, 751 seniorů v roce 2006 a 1 313 seniorů v roce 2007.

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4: Z uvedených dat vyplývá, že v roce 2007 využilo nejvíce seniorů služeb tedy 56%, dále v roce 2006 to bylo 32% seniorů a v roce 2005 12% seniorů.

Z uvedených údajů lze vyčíst, že poptávka služeb pro seniory měla v říčanském regionu vzrůstající tendenci. Zaměřila jsem se na 3 poslední roky a vzrůstající tendence je nejvíce patrná v roce 2007, kdy se počet seniorů zvýšil oproti předešlému roku téměř dvojnásobně.

K největšímu nárůstu služeb došlo v těchto organizacích: Komunitní centrum Říčany a Geriatricus.

Komunitní centrum své služby v posledním roce rozšířilo o rozličné aktivity, umožňující pravidelné společenské setkávání seniorů (například výlety, počítačové kurzy, klub seniorů, návštěvy divadel, společné cvičení a další). Komunitní centrum spolupracuje se Seniořem, Domem s pečovatelskou službou, který poskytuje zázemí pro některé aktivity seniorů. V Senioru žije kolem 110 obyvatel. Dále senioři spolupracují s Domovem Pod Kavčí Skálou, kde pořádají Klub důchodců společně s obyvateli domova. Na základě těchto údajů si můžeme všimnout, že senioři mají tendence se častěji setkávat a využívat tak služeb nabízených uvedenými zařízeními.

Faktor, který je nezbytné brát v úvahu, je omezený počet míst v zařízeních jako jsou Domovy pro seniory a Domovy s pečovatelskou službou. V těchto zařízeních může jejich služby využívat pouze omezené množství seniorů. Pro porovnání, kolik seniorů služeb využije a kolik seniorů má o služby zájem je následující tabulka.

8. Kolik seniorů se zajímalo o službu v zařízeních letech 2005, 2006 a 2007?
(viz. tabulka č. 14):

Tabulka č. 14

	2005	2006	2007
Komunitní centrum	0	50	400
Domov Pod Kavčí Skálou	32	55	81
Senior Říčany	18	18	7
Pečovatelská služba Říčany	?	?	?
Občanská poradna, Říčany	0	0	0
Felicita, Vyžlovka	?	?	?
Kostelec nad Černými Lesy:			
- Domov pro seniory	?	23	39
- Pečovatelská služba	45	40	38
Domov pro seniory Oleška	?	?	56
Domov pro seniory Mukařov	19	31	11
Pečovatelská služba Mnichovice	0	0	45
Geriatricus Nučice	0	0	0
Celkem	114	217	686

Zdroj: vlastní výzkum

Na základě uvedených údajů v tabulce č. 14 mělo zájem o službu 114 seniorů v roce 2005, 217 seniorů v roce 2006 a 686 seniorů v roce 2007.

Z těchto údajů je patrný narůstající počet seniorů – zájemců o služby v uvedených letech.

V tabulce je patrné, že nejsou vyplněna veškerá data. Při vyhodnocování dotazníků jsem zjistila, že některá zařízení nevedla údaje týkající se otázky číslo 8.

Důvodem proč pracovníci nezodpověděli tyto otázky bylo:

- „tato data neznáme“;
- „nevidujeme statistiku zaměřenou pouze na seniory“;
- „nemáme informaci o těchto datech, dříve bylo zařízení pod krajem a tato data nám nejsou známa“;
- „nelze to spočítat, děláme měsíční výkazy ale nevidujeme celoročně, lidé odcházejí, přicházejí, umírají, nemůžeme tedy tato data sčítat“;
- „bez vysvětlení“.

Při zjištění, že tento údaj není dostatečně vyplněn jsem se spojila s pracovníky těchto zařízení, přesto se mi jej však nepodařilo zjistit, neboť se respondenti odvolávali na výše uvedené důvody.

Data zmiňovaná v poslední tabulce mohou být zkreslena. Toto zkreslení může vyplývat z dřívějšího nepřesného evidování žádostí zájemců o tyto služby. Počátkem roku 2007 byly z Krajského úřadu na jednotlivé organizace přesunuty kompetence (konkrétně se změna týkala domovů pro seniory a domovů s pečovatelskou službou a dalších), na základě kterých tato zařízení započala sama rozhodovat o příjmu žádostí a tedy klientů do zařízení. Přesun kompetencí souvisí s reformou sociálních služeb a s přijetím zákona o sociálních službách. Díky této skutečnosti dochází ke zkreslení, které plyne z jiných možných kritérií pro příjem klientů, z přesunu žádostí na organizace.

Uvedená evidence v tabulce znázorňuje nové žádosti u domovů pro seniory a domovů pečovatelské služby, ale nemusí poukazovat na skutečný stav, tedy na počet již dříve evidovaných, stejně tak v případě seniorů nemusí být tento stav aktuální z důvodu úmrtí žadatelů, které organizace neznají.

Všechny organizace nepůsobily v této oblasti po celé uvedené období.

Dalším typem zkreslení může být, že organizace nezaznamenávají všechny seniory, kteří mají zájem o službu, respektive senioři se o existenci nemusí dovědět a tudíž nevzniká z jejich strany poptávka.

Tabulka č. 15 Seniori v jednotlivých letech ve správním obvodu Říčany

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
senioři nad 65 let věku	5 742	5 705	5 705	5 737	5 790	5 873	6 075

Zdroj: www.czso.cz, [22.8.2008]

Tabulka č. 15¹²⁴ znázorňuje vzrůstající počet seniorů v jednotlivých letech ve správním obvodu Říčany.

3.2. Vyhodnocení výzkumných otázek

V následující části se zaměřím na vysvětlení konkrétních výzkumných otázek, které jsem si kladla v úvodní části.

Z oslovených 11 organizací jsem zjistila, že v říčanském regionu je zastoupen neziskový sektor v počtu čtyř zařízení, dále příspěvkové organizace také v počtu čtyř. Následujícími složkami, které zde působí jsou složky zřízené městem a právnické a fyzické osoby (podnikatelé). Z této informace vyplývá, že na počet 6 075 seniorů (údaj z roku 2006 dle ČSÚ) je celkem 11 organizací.

Služby, které tyto organizace poskytují jsou různé (viz. tabulka č. 10). Nejčastěji jsou seniory využívány tyto služby: domov pro seniory a pečovatelská služba, dále sociální poradna a osobní asistence. Ostatní služby jsou zastoupeny v malém měřítku a dle dotazníků je poskytuje jedno zařízení, které se tak specifikuje na širší pole působnosti, jedná se o organizaci Geriatricus. Domov pro seniory, který je nejčastěji využívám, je z celkového počtu jedenácti organizací zastoupen v počtu čtyři a stejně tak je zastoupena pečovatelská služba.

Domnívám se, že v této oblasti je dostačující zastoupení domova pro seniory, ale bylo by vhodné rozšířit pečovatelskou službu, neboť její rozšíření by mohlo umožnit snížit nápor zájemců o pobyt v domově pro seniory. Dalším možným snížením tohoto zájmu by mohlo

---

¹²⁴ Český statistický úřad. 2007. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností 1995 až 2006*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/2007ediciplan.nsf/kapitola/4030-07-1995_az_2006-01000>.

být navýšení domova s pečovatelskou službou (DPS). Ten se v regionu nachází pouze jeden a možnost získat místo v DPS je pouze pro obyvatele mající trvalé bydliště v dané obci. Jedná se o Domov s pečovatelskou službou Říčany (více se tomuto tématu věnuji v závěru).

Zjišťovala jsem poptávku seniorů po těchto zařízeních v letech 2005, 2006 a 2007. V tomto období, je největší poptávka v posledním roce, tedy v roce 2007, konkrétně 686 seniorů z celkového počtu 6 075. Poptávka po službách pro seniory se postupně zvyšovala. Na základě dostupných údajů z českého statistického úřadu vzrůstá počet seniorů v tomto správním obvodu (viz. tabulka č.15), je tedy pravděpodobné, že narůstá i poptávka.

Z dostupných informací zařízení a z dotazníku vyplývá, že zařízení se nachází v 52% ve stejné oblasti jako trvalé bydliště seniorů využívající toto zařízení a 48% v jiné oblasti než je trvalé bydliště seniorů (viz. tabulka č. 12 a graf. č. 3).

Zkreslujícím údajem, který jsem vysvětlila v empirické části jsou údaje, jež některé organizace nevyplnily. Bohužel se jednalo o počet seniorů, kteří služeb využili v uvedených letech a dále o počet zájemců o nabízenou službu.

Dovolím si také upozornit na zdravotnické organizace, které jsem do výzkumu nezahrnula, přesto je nezbytné zdůraznit vzájemnou spolupráci mezi zdravotními a sociálními organizacemi.

4. ZÁVĚR

Ve své práci jsem se věnovala mapování říčanského regionu z pohledu státních a nestátních organizací, které poskytují sociální služby seniorům. V jednotlivých částech diplomové práce jsem představila Zákon o sociálních službách a s ním související vyhlášky. Jaké podmínky klade zákon na organizace působící v sociálních službách, dále problematiku státních a neziskových organizací zabývajících se péčí o seniory včetně financování. Vycházela jsem z dostupné literatury zabývající se problematikou sociální politiky a sociální reformou, absolvovaných vzdělávacích kurzů a přednášek. Jako sociální pracovnice jsem se zúčastnila vzdělávacího kurzu na téma Zákon o sociálních službách, který lektorovala JUDr. Eva Rážová. Tento kurz byl velice podnětný, poukázal na změny v zákoně a na vize. Dalším přínosem, který bych ráda uvedla, bylo absolvování školení „klíčových pracovníků“, jednalo se o několikaměsíční kurz, který frekventantům umožnil vžít se do role seniorů.

V empirické části se podrobně zabývám výzkumem. Základem výzkumu byly dostupné údaje Českého statistického úřadu – sčítání lidu v roce 2001, a průběžná data se zaměřením na populaci seniorů v České republice. Následně jsem položila organizacím v říčanském regionu osm otázek formou dotazníku a z těchto organizací jsem vytipovala vhodné organizace pro mou práci.

Na základě stanovených výzkumných otázek, se mi podařilo zjistit počet organizací, které poskytují péči seniorům – jedná se o jedenáct organizací. V říčanském regionu nenalezneme významný rozdíl mezi tím, kdo tyto služby poskytuje, zda se jedná o neziskové organizace, či o organizace státní. Na základě vyplněných dotazníků tyto služby poskytuje město v počtu čtyř organizací a neziskové organizace v počtu tří. Z tohoto vyplývá, že zastoupení neziskových a státních organizací je rovnoměrně rozdělené.

Zkoumaný vzorek byl omezen daným specifíkem (organizace poskytující sociální služby pro seniory). V říčanském regionu v roce 2006 žilo 6 075 seniorů nad 65 let. Jedná se o správní obvod, který čítá 52 obcí s počtem obyvatel 45 920 v roce 2007. Na základě těchto údajů je patrné, že senioři tvoří jednu sedminu populace v tomto regionu. Z důvodu

prodlužování věku a vzrůstajícího počtu seniorů se domnívám, že v budoucnu nebude počet zařízení dostačující.

Domnívám se ale také, že počet organizací, je nedostačující pro tuto populaci v nynější době. Důležité je uvědomit si, že všechny organizace neposkytují stejné služby a tudíž je nemožno využít všichni senioři, ale vždy pouze určitá skupina. V rámci výzkumu byla zjištěna fakta, že nejčastěji se v této oblasti vyskytuje domov pro seniory a pečovatelská služba. Nicméně si myslím, že i tento rozsah je nedostačující. V případě většího výskytu pečovatelské služby a rozšíření jejích služeb (touto problematikou jsem se však nezabývala) je pravděpodobné, že by bylo umožněno seniorům, aby déle zůstávali ve svém přirozeném prostředí a snažili se tak sami o sebe pečovat. Pokud senior odchází do jiného prostředí, často se stává, že o sebe přestává pečovat a péči přesouvá na druhé. Tím pádem se ztrácí jeho samostatnost a potřeba se o sebe starat, potažmo impulz k vidině, že život může být lepší a člověk nemusí pouze stagnovat.

Otázka zájemců o sociální služby je neméně důležitá a dle mého názorů souvisí s tlakem, který je na seniory vyvinut. Senioři, kteří by odcházeli do domovů pro seniory, by měli o domov žádat tehdy, kdy jeho služby skutečně potřebují. Zmizel by nám tím vytvořený tlak, kdy senioři (záhy dovršící věk 65 let) si podávají žádost do domova pro seniory z obavy, co bude za pár let. Ostatně v dnešní době se jim nemůžeme divit, neboť stále v domovech existují pořadníky, které se částečně změnily díky Zákonu o sociálních službách, ale ve skutečnosti stále existují.

Mezi další oblasti, nad kterými je vhodné se zamyslet a na které mě přivedla tato práce, je dostupnost a informovanost o sociálních službách. Aby se všichni senioři dozvěděli o poskytovaných službách, tedy aby se vymýtila neznalost možností, kam se mohou obrátit.

Ráda bych zde uvedla příklad ze života. Paní X žije v domečku s vnučkou, domeček odkázala vnučce, která však babičce neumožňuje žít důstojný život, dalo by se říci, že babičku týrá hlavně po psychické stránce. Paní X je však člověk relativně zdravý, ale ve skutečnosti je její stav psychicky narušený díky dlouhotrvajícím rodinným potyčkám,

po zdravotní stránce je však pro domov pro seniory považována za člověka zdravého a tedy člověka, který se do domova v tuto chvíli nemůže dostat. Paní X neví, na koho se obrátit, sociální pracovníce jí nemohou pomoci, pokud se nerozhodne jít na ubytovnu, kde by ale ztratila už i to málo, kterým se pro ni v tuto chvíli stává známé prostředí. Důvodem, proč ji domov nepřijme, je, že paní X nepobírá příspěvek na péči (viz teoretická část) a nesplňuje tak podmínky domova. Tato situace mi připadá velice tragická, myslím si, že člověk jako paní X je přesně osoba, které by pro její věk nad 65 let mělo být umožněno dožít důstojné stáří v případě, že se o ni nikdo nepostará. Situace je však ve skutečnosti jiná.

Závěrem mé práce bych ráda zdůraznila, že věřím, že se situace zlepší. Jsem ráda, že se v dnešní době problematika stáří a s tím související reforma otevírá více veřejnosti, či že se veřejnost více zajímá o věci, které nejsou příjemné. Podstatným doplňkem sociální služby je zdravotní péče, kterou poskytují zařízení na tento obor specializovaná, dále lékaři a také zdravotní pracovníci jako např. terénní pracovníci. Jejich častou klientelou jsou právě senioři. Jedná se o další veliké téma, kterému se můžeme věnovat, ale touto problematikou se již nezabývám. Ráda bych na těchto řádkách konstatovala, že zdravotní péče se musí s péčí sociální doplňovat, respektive, že ani jedna péče nemůže být bez druhé.

LITERATURA

- BAREŠ, Pavel. 2006 „Koncepce subsidiarity v sociálních službách a úloha nestátních neziskových organizací při jejich poskytování“ *Veřejná správa* 45. příloha str. 1-8.
- Český statistický úřad. 2007. *Definice pojmů- průzkum obsahu webových stránek ve veřejné správě*. [online] Praha: ČSÚ [cit. 20. 7. 2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/definice_pojmu_vs>.
- Český statistický úřad. 2007. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností 1995 až 2006*. [online] Praha: ČSÚ [cit. 22. 8. 2008] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/kapitola/4030-07-1995_az_2006-01000>.
- Český statistický úřad. 2007. *Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky*. [online] Praha: ČSÚ [cit. 20. 7. 2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kraje_nuts_3_a_okresy_nuts_4_ceske_republiky>.
- Český statistický úřad. 2002. *Nové správní obvody v ČR základní data. Správní obvody obcí s rozšířenou působností (obcí III.stupně)*. [online] Praha: ČSÚ [cit. 22. 8. 2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2002edicniplan.nsf/p/1374-02>>.
- Český statistický úřad. 2005. *Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností/územní struktura k 1.1.2003/* [online] Praha: ČSÚ [cit. 22. 8. 2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/4132-05--36800>>.
- Český statistický úřad. 2005. *Obyvatelstvo podle věku v krajích a okresech dle ČSÚ v roce 2001* [online] Praha: ČSÚ [cit. 22. 8. 2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/4132-05--36800>>.
- Český statistický úřad. 2007. *Správní obvod obce Řičany*. [online] [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/13-02-07-2007>>.
- Český statistický úřad. 2004. *Věková struktura obyvatelstva podle krajů a okresů k 1.3.2001* [online] Praha: ČSÚ [cit. 22. 8. 2008] Dostupné z : <<http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4123-04>>.
- Český statistický úřad. 2008. *Vybrané statistické údaje za obec*. [online] Praha: ČSÚ [cit. 22. 8. 2008] Dostupné z : <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&kontext=t&razeni=ta&pro_3260478=538728>.
- Český statistický úřad. 2007. *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU*. [online] Praha: ČSÚ [cit. 20. 7. 2008] Dostupné z : <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby>.
- DEVEROVÁ, Lenka. 2007. „Prameny práva“ *Přednáška v rámci studia na FHS* 25. dubna 2008 Praha.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Univerzita Karlova v Praze : Nakladatelství Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7

- DOHNALOVÁ, Marie. *Antropologie občanské společnosti*. Brno : Nadace Universita Masarykiana v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA v Brně, 2004, 164 s.
- KLIMEŠ, Lubomír. *Slovník cizích slov*. 5. vyd. Praha : SPN, 1994, 855 s. ISBN 80-04-26059-4
- Komunitní plán sociálních služeb města Říčany 2007-2011*, KC Říčany, str. 59.
- KREBS, Vojtěch. A kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha : ASPI, a.s. 2007, 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby (Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení)*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9
- MENŠÍKOVÁ, Růžena. 2008 „Krajská rada OSZSP ČR Praha o situaci v sociálních službách“ *Odborový svaz zdravotní a sociální péče. Bulletin* č. 8, s. 6
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2003. *Bílá kniha v sociálních službách*. [online] Praha: MPSV [cit 20. 8. 2008] Dostupné z : www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2005. *Komunitní plánování – věc veřejná (přůvodce)*. [online] Praha: MPSV [cit. 24. 7. 2008] Dostupné z : <http://www.mpsv.cz/cs/847>.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2005. *Předběžná národní zpráva o zdravotní a dlouhodobé péči v České republice*. Praha: MPSV
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2006. *Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2006-2008*. [online] Praha: MPSV [cit. 20. 8. 2008] Dostupné z : http://www.mpsv.cz/files/clanky/3002/Narodni_zprava_2006-8.pdf.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2006. *Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*. [online] Praha: MPSV [cit. 28. 8. 2008] Dostupné z : <http://www.mpsv.cz/cs/2897>.
- POTŮČEK, Martin. *Křížovatky české sociální reformy*. 1. vyd. Praha : SLON, 1999. 317 s. ISBN 80-85850-70-2
- POTŮČEK, Martin. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha : SLON, 1995. 142 s. ISBN 80-85850-01-X
- PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vyd. Praha : ASPI, a.s. 2007, 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6
- PRŮŠA, Ladislav. *Sociální politika v sídlech a regionech, Vybrané otázky*. Praha : VŠE, Fakulta národohospodářská, 1997, 157 s. ISBN 80-7079-308-2
- RÁŽOVÁ, Eva. „Vzdělávací kurz – Zákon o sociálních službách“ *vzdělávací kurz* 17. dubna 2008. Praha: Noveko 96
- SALAMON, L.M. a kol. *Global Civil Society. AN Overview*. Baltimore : The Johns Hopkins University.
- TOMEŠ, Igor. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002, 303 s. ISBN 80-7178-560-1
- TRNKA, Gustav. *Město Říčany v minulosti i přítomnosti*. Praha : UNIE, s.d., 391 s.
- Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *správní obvod* [cit. 20.7.2008] Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Spr%C3%A1vn%C3%AD_obvod >.
- Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] *NUTS* [cit. 22.8.2008] Dostupné z : <http://cs.wikipedia.org/wiki/NUTS> >.

Wikipedia. otevřená encyklopedie. [online] LAU [cit. 22.8.2008] Dostupné z :
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/LAU>>.

Zákony a vyhlášky

Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech.

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšné společnosti.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků.

Zákon č. 357/92 Sb., o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu.

Další literatura

Autorský kolektiv. *Obce, města, regiony a sociální služby*. 1. vyd. Praha : SOCIOKLUB, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9

EXNER, Jiří. *Obce, města, městské části. O místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Libri, 2004, 407 s. ISBN 80-7277-289-9

MAREŠ, Pavel. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3

PACOVSKÝ, Vladimír. *O stárnutí a stáří*. 1. vyd. Praha : Avicem, 1990. 136 s. ISBN 08-006-91

PICHAUD, Clément; THAREAUOVÁ, Isabele. *Soužití se staršími lidmi : praktické informace pro ty, kdo doma pečují o staré lidi, i pro sociální a zdravotní pracovníky*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 160 s. Originál : Vivre avec les personnes agréées. ISBN 80-7178-184-3

RHEINWALDOVÁ, Eva. *Novodobá péče o seniory*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1999, 88 s. ISBN 80-7169-828-8

Webové stránky

www.czso.cz Český statistický úřad [cit 22.8.2008]

www.mpsv.cz, Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit 24.7.2008]

www.sue-ryder.cz, Domov Sue Ryder [cit. 15.8.2008]

SLOVNÍK DŮLEŽITĚJŠÍCH POJMŮ

domov pro seniory - instituce, která se stará o seniory, poskytuje seniorům sociální, zdravotnické, stravovací, ubytovací, lékařské a další služby, včetně volnočasových aktivit. Tato instituce může být státní i soukromá.

domov s pečovatelskou službou – instituce, která poskytuje seniorům ubytování včetně základní péče.

dotační politika – problematika přidělování financí ze státního rozpočtu.

komunitní plánování – základní metodika zjišťování dostupnosti sociálních služeb, zavedeno MPSV ČR.

léčebna dlouhodobě nemocných (LDN) – zdravotnické zařízení, které poskytuje služby pacientům.

neziskové organizace – organizace, které jsou organizované, soukromé, nerozdělují zisk, jsou samosprávné a dobrovolné. V ČR se jedná o občanské sdružení a jejich organizační jednotky, nadace a nadační fond, obecně prospěšná společnost, církevní a právnické osoby, zájmová sdružení právnických osob.

občanská poradna – posláním poradny je asistovat všem klientům při řešení jejich tíživých životních situacích.

paliativní péče – lékařská péče, která má zmírňovat průběh nemoci avšak na průběh nemoci má minimální vliv.

pečovatelská služba – instituce, která poskytuje služby klientům v místě jejich bydliště. Jedná se převážně o služby zdravotní, pomoc v domácnosti atd.

pracovník pověřený plánováním služby „klíčový pracovník“ – prostředník mezi organizací a klientem, koordinuje služby poskytované klientovi.

příspěvek na péči (PNP) – příspěvek, který se poskytuje osobám, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby za účelem zajištění potřebné pomoci.

sociální služby – činnost nebo soubor činností, jimiž se zajišťuje pomoc osobám v nepříznivé sociální situaci. Rozsah a forma pomoci musí zachovávat lidskou důstojnost a působit na osoby aktivně, zabránit jejich sociálnímu vyloučení.

spádové oblasti – územní části, do kterých se sdružují jednotlivé obce.

system sociálního zabezpečení – řeší sociální situace, na které je možné se dopředu připravit ve smyslu odkladu části finančních prostředků k řešení budoucí sociální situace.

veřejná zakázka – je to zakázka, to je plnění, které se uskutečňuje mezi zadavatelem a dodavatelem za účelem poskytnutí dodávek či služeb nebo provedení stavebních prací. Řídí se Zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách.

REJSTŘÍK

domov pro seniory - 6, 8, 21-22, 40-42, 53, 58, 68-71, 73, 75, 77, 79, 82-83
domov s pečovatelskou službou – 6, 8, 46, 53, 55, 77, 80
dotační politika – 12, 24, 59, 61-64
komunitní plánování – 5, 7, 27-30, 46
léčebna dlouhodobě nemocných – 6, 38, 56, 66
neziskové organizace – 5, 46-47, 49-50, 52, 59-62, 64, 68-70, 81
občanská poradna – 8, 68-69, 73, 75, 77
paliativní péče – 88
pečovatelská služba – 22, 46, 48, 56-57, 68-69, 70, 73, 75, 77-78, 82
pracovník pověřený plánováním služby „klíčový pracovník“ – 44-43, 54
příspěvek na péči – 13, 19, 25-26, 54, 60, 83
sociální služby – 5-7, 9-16, 18-30, 38, 45-52, 54, 59-61, 63, 66-67, 69, 78
spádové oblasti - 58
system sociálního zabezpečení – 9
veřejná zakázka – 89

ŽIVOTOPIS

Bc. Jana Koubová

Datum narození: 9. dubna 1979

Bydliště: Říčany, Rooseveltova 1170, PSČ: 251 01

Státní příslušnost: ČR

Vzdělání: **Univerzita Karlova, ETF sociální práce (2002-2005)**

Vyšší odborná škola sociálně pedagogická (1998-2001)

Jazykové znalosti: angličtina a základy němčiny

Hobby: cestování, sport, kultura, jazyky, dobrovolnické aktivity

Ovládám: Microsoft office - word, excel; internet

Vlastním řidičský průkaz skupiny B

Osvědčení a certifikáty:

Certifikát – Zákon o sociálních službách, 2008

Projektový management – Spiralis, o.s. 2007

Osvědčení v rámci krizové telefonické linky (děti a dospělí) R 2006.

Certifikát Videotrénink interakcí 24 hodin R. 2005 – SPIN

Certificate of studies 2004 San Francisco – Anglický kurz

Osvědčení Rogerovské psychoterapie a poradenství v rámci Linky Bezpečí 60 hodin R. 2003

Osvědčení o absolvování kurzu „Pracovní konzultant“ 130 hodin R. 2003 – Občanské sdružení Rytmus

Absolvované vzdělávací kurzy:

Kurz klíčových pracovníků v rámci sociálních služeb 2008.

Emoce v sociální práci 2008.

Komunikace s nevidomými 2008.

Trénování paměti pro seniory na LDN v Motole.

Kurz telefonické krizové intervence jsem absolvovala v roce 2006 s rozšířením na dospělé, od roku 2001 vlastním kurs telefonické krizové intervence zaměřený na děti.

Přehled praxe:

Sociální pracovnice v Domově pro seniory – Domov Pod Kavčí Skálou, Říčany od 10/20007

Koordinátorka dobrovolníků ve FN v Motole, od 2006 – 9/2007.

Asistentka koordinátora dobrovolníků 2006.

Vychovatel v Boarding school v Babicích 2005.

Linka bezpečí, Praha - konzultant na telefonické krizové lince od 2001.

Dobrovolnictví:

Spolupráce s Komunitním centrem Říčany v rámci studia FHS – účast na přednášce

Komunitní plánování sociálních služeb v Říčanech 2008.

Dobrovolník v Motolské nemocnici, jako společnice na LDN 2006.

Činnost:

- v rámci koordinátorské činnosti dobrovolníků FN Motol spolupráce na vytváření projektu

Dobrovolníci v nemocnici a následná realizace tohoto projektu

- vedení skupiny seniorů v rámci Trénování paměti v DPKS, v Motole 2007

- aktivní účast na konferenci v Motolské nemocnici – „Dobrovolník jako člen týmu“ 2007

- vedení výcviků (teoretické i praktické školení) dobrovolníků FN Motol dle projektu

- výuka na 2.LF FN Motol v rámci předmětu Ošetřovatelství – dobrovolnictví 2007

- přednáška pro Gymnázium Nad Alejí, Praha v rámci OV – Dobrovolníci v nemocnici. 2007

PŘÍLOHY

Příloha č. 1a) – Správní obvody obcí s rozšířenou působností dle počtu obcí v ČR

Příloha č. 1b) - Správní obvody obcí s rozšířenou působností dle počtu obyvatel v ČR

Příloha č. 2. – Středočeský kraj, okres Praha – východ

Příloha č. 3. – Dotazník pro organizace zabývající se problematikou seniorů

Příloha č. 4. – Potvrzení o absolvování semináře